

СИТУАЦЫЯ
ЯК ЗАХАВАЦЬ РЭШТКІ
МІНУЛАГА? 2 стар.

МІНСК. ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ
"МЫ НАРОДАМ УСІМ СВАЯКІ" 3 стар.

ДЫПКУР'ЕР
ПАДПІСАНЫ ДАГАВОР ПАМІЖ ТУРЫСТЫЧНЫМІ АРГАНІЗАЦЫЯМІ
БЕЛАРУСІ І ГЕРМАНІІ 3 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК. РАСІЯ
"ЧАМУ Святлана СЯМЯШКІНА
ЎДЗЯЧНАЯ "РАДЗІМЕ" 3 стар.

ГАСЦЁЎНА
СУСТРЭЧЫ З ПІСЬМЕННІЦАЙ
Аленай ВАСІЛЕВІЧ 4 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГ 5-6 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ. УКРАЇНА.
ЛАТВІЯ 7 стар.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА
АПАВЯДАННЕ Раісы БАРАВІКОВАЙ
"АУТОГРАФ АД СПІАБЕРГА" 7 стар.

ВАНДРОЎКА З Яўгенам КАЗЮЛЕМ
ТАЯМНІЦЫ ВЕРХНЯГА ГОРАДА 8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

20 сакавіка 2003 года, № 12 (2830)

Цана 160 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ДЗЕНЬ КАНСТЫТУЦЫІ
15 сакавіка ў Беларусі адзначаўся
Дзень Канстытуцыі, прымеркаваны да даты прыняцця
Асноўнага Закона Рэспублікі Беларусь.

Наша краіна — нашчадак адной з самых ранніх канстытуцыйных традыцый. Першы падобны акт на тэрыторыі цяперашняй Беларусі з'явіўся пяць з лішнім стагоддзям таму. Гэты дакумент носіць назву "Статут Вялікага княства Літоўскага" і быў прыняты ў 1529 годзе. Ён утрымліваў нормы, якія вызначалі асновы дзяржаўнага ладу, судовай сістэмы, замацоўваў прынцыпы дзяржаўнага суверэнітэта, роўнасць перад судом, а таксама права грамадзян на адвакацкую абарону і некаторыя іншыя "парастркі" дэмакратыі.

СУПЕРКАМП'ЮТЭРЫ З
МІНСКА

Суперкамп'ютэр, распрацаваны беларускімі і расійскімі вучонымі, гатовы да серыйнага выпуску.

Удзельнікі сумеснай праграмы пад назвай "СКІФ" з боку Беларусі — сталічныя прадпрыемствы і арганізацыі. Сярод іх — ВА "Інтэграл", НДІ ЭВМ, "Аб'яднаны інстытут праблем інфарматыкі". Дарэчы, 60 працэнтаў усёй вылічальнай тэхнікі былога Савецкага Саюза выраблялася ў Мінску.

"Супермашына", здольная выконваць 20 мільярдаў аперацый у секунду, хутка спраўляецца з задачамі, якія звычайны камп'ютэр вырашае на працягу некалькіх гаўдзін.

Першыя заказчыкі унікальнай прадукцыі — Мінскі трактарны завод, жодзінскі БелАЗ, Рэспубліканскі гідраметцэнтр.

Грошы на праграму "СКІФ" пералічаны своечасова — мінскія распрацоўшчыкі пачалі атрымліваць зарплату з саюзнага бюджэту.

ПРЫКМЕТЫ ВЯСНЫ

Сёлета прагназуецца ўмераная паводка. На Палессі яна ўжо пачалася.

НА ПРАМОЙ ЛІНІІ
З ПРЭЗІДЭНТАМ
18 сакавіка адбылася "Прамая
лінія" з Прэзідэнтам Беларусі
Аляксандрам Лукашэнкам.

Яна была арганізавана рэдакцыямі дзвюх самых масавых газет Беларусі і Расіі — "Советской Белоруссии" і "Комсомольской правды". Чытачы з розных куткоў Беларусі і Расіі задалі Прэзідэнту больш за 350 пытанняў. Сярод іх былі — пра адносіны з іншымі краінамі, пра Саюзную дзяржаву і нават асабістыя.

"Прамая лінія" была выкліканая неабходнасцю адказаць грамадзянам абедзвюх краін, бо на адрас гэтых папулярных газет прыходзіць шмат пільмаў, якія пачынаюцца словамі: "Перадайце мае пільма Аляксандру Лукашэнку".

САБАКІ НАТО СУПРАЦЬ
НАШЫХ — КАЦЯНЯТЫ

У Кіналагічным цэнтры
Міністэрства абароны пад
Мінскам — адным з найбуйнейшых у
Еўропе — штогод праходзіць
падрыхтоўку больш як 250
службовых сабак.

Цяпер цэнтр навучае кіналагаў і рыхтуе службовых сабак для каравульнай, вышуковай (у тым ліку для выяўлення зброі і наркотыкаў), мінна-вышуковай і пошукава-выратавальнай работы.

У Кіналагічным цэнтры "праходзіць службу" сабакі, якія маюць тытулы інтэрнацыянальных чэмпіёнаў. А з таго часу, як паміж кіналагічнымі цэнтрамі НАТО і Беларусі праводзіцца спаборніцтва, "чатырохногія салдаты" паўночнаатлантычнага альянсу пра медалі і прызавыя месцы напяросту забыліся.

«НА МЯТЛЁ» Ў ПАРЫЖ
Падведзены вынікі другога
конкурсу "Лепшы дворнік
Мінска".

Конкурс быў абвешчаны ўпраўленнем жыллёвай гаспадаркі Мінскага гарвыканкама па ініцыятыве ЗАТ "Будсвет", якое выступіла яго спонсарам.

Пераможцай конкурсу стала дворнік ЖЭСа № 34 Цэнтральнага раёна 38-гадовая Тамара Качан. Узнагарода — тыднёвая турыстычная пуцёўка ў Парыж.

ЗАТ "Будсвет" займаецца мантажом і тэхнічным абслугоўваннем дамафонаў, сістэм відэаназірання, будаўніцтвам, рамонтам пад'ездаў, кватэр і офісаў. Прадпрыемства адзначана дыпламам пераможцы гарадскога конкурсу "Прадпрыемальнік года".

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

Дабрачыннасць

У "ВЯСЁЛКІ" — КОПЕРЫ НАДЗЕІ

У Палацы культуры Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода адбыўся дабрачынны канцэрт-марафон "Стань ярчэй, вясёлка!" у падтрымку Цэнтра абілітацыі дзяцей-інвалідаў і маладых інвалідаў "Вясёлка". Арганізавалі марафон грамадскае аб'яднанне "Рэспубліканскі цэнтр "Крыніца" і Саюз жанчын горада Мазыра.

"Вясёлка" сустракае мноствам кветак у калідорах, на вокнах памяшканняў і цішыней. Толькі аднекуль далятаюць гукі фартэпіяна і звонкага дзіцячага голасу, які старанна выводзіць: "Сан-та Лючы-я, Сан-та Лючы-я!" Нават не верыцца, што тут знаходзіцца больш за восемдзесят дзяцей. Ні табе бегатні, ні шумных гульняў.

Спатрэбілася зусім мала часу, каб зразумець: тут пасяліўся боль. І дзеткі ад самага нара-

джэння пазбаўлены тых звыклых жыццёвых магчымасцей, з якіх складаецца звычайнае шчасце. Дзіцячы цэрэбральны параліч і іншыя цяжкія захворванні часта ставяць дзяцей ва ўмовы, калі іх свет абмяжоўваецца чатырма сценамі і тварамі бацькоў.

Так было і ў Мазыры, пакуль ў 1995 годзе па ініцыятыве бацькоў дзяцей-інвалідаў і нямецкай грамадскай арганізацыі "Дапамога Одэнвальда дзецям Чарно-

быля" не быў створаны Цэнтр абілітацыі. Назву цэнтра прапанаваў кіраўнік нямецкай дабрачыннай арганізацыі Карл Эміг, які сказаў, што "Вясёлка" павінна прынесці надзею ў змрочны свет недзеяздольнасці.

Нафтаперапрацоўчы завод (НПЗ) перадаў бязвыплатна цэнтру "Вясёлка" адзін са сваіх дзіцячых садзікаў. Так дзеці-інваліды атрымалі свой агульны дом, сяброў і цёплыя тых, хто пра іх клапаціцца. Кожную раніцу спецыяльны аўтобус, прыстасаваны для інвалідных калясах (падарунак замежных спонсараў), прывозіць дзяцей у цэнтр, які працуе як — **Заканчэнне на 2-й стар.**

Памежжа

Х ФЕСТИВАЛЬ БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ Ў ПОЛЬШЧЫ

У другой палове лютага ў Падляскім ваяводстве адбыліся рэгіянальныя агляды X Агульнапольскага фестывалю "Беларуская песня 2003". Конкурсныя канцэрты прайшлі ў Гайнаўцы, Бельску Падляскім, Сямятычах, а таксама ў Беластоку.

У іх прынялі ўдзел звыш 100 калектываў і выканаўцаў. Арганізатарам гэтага вядомага ў Польшчы фестывалю на працягу 34 гадоў з'яўляецца Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства (БГКТ). Фестываль, бадай, самае значнае і вялікае свята Беларускай культуры ў Польшчы. Сёлетня, як і ў мінулыя гады, ён праводзіўся пад патранатам міністра замежных спраў Польшчы Уладзімежа Цімашэвіча.

Беластоцкі спартыўна-канцэртны комплекс "Влукняж" 8 сакавіка сабраў у сваёй галоўнай зале на вялікі юбілейны гала-канцэрт X Агульнапольскага фестывалю "Беларуская песня 2003" звыш 3 тысяч чалавек — прыхільнікаў і знаўцаў Беларускай песні.

Сярод гасцей на канцэрте прысутнічалі старшыня Камітэта па

справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савецкім Міністраў Рэспублікі Беларусь Станіслаў Буко, намеснік міністра адукацыі Беларусі Таццяна Кавалёва, намеснік старшыні Гродзенскага аблвыканкама Марыя Брукова, епіскап Беластоцкі і Гданьскі Якаў, Падляскі ваявода Марэк Стшалінскі, маршалэк Падляскага ваяводскага сейміка Януш Кшыжэўскі, намеснік міністра замежных спраў Польшчы Анджэй Залуцкі, саветнік міністра замежных спраў Польшчы Анатоль Вакулюк, дэпутаты польскага сейма Барбара Цырук, Яўген Чыквін, Генарэфа Вішнеўска, кіраўнікі мясцовых органаў самакіравання Падляскага ваяводства, дэпутаты гарадскога Савета Беластока і дэпутаты ваяводскага сейміка. Дыпламатычны корпус на канцэрте прадстаўлялі пасол Беларусі ў Польшчы Павел Ла-

тушка і пасол Польшчы ў Беларусі Тадэвуш Паўляк.

Перад пачаткам канцэрта слова было прадастаўлена кіраўніку Беларускай дэлегацыі — Станіславу Буко, які зачытаў прысутным прывітальны адрас ад імя намесніка прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Дражына і ўручыў пераможцам і лаўрэатам фестывалю Ганаровыя граматы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь — эстраднаму ансамблю "Прымакі" і хору БГКТ "Крыніца", а таксама граматы і каштоўныя падарункі Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей — хору "Каласкі", фальклорнаму калектыву "Арэшкі" і спявачцы, актывісту БГКТ Ніне Цыванюк.

У святочным канцэрте ўдзельнічала каля 30 творчых калектываў і выканаўцаў. На працягу чатырох гаўдзін глядачы мелі магчымасць паслухаць і ўбачыць найлепшыя беларускія творчыя калектывы з Падляшша і Варшавы. У якасці ганаровага гасця на сцэне "Влукняж" выступіў Беларускі дзяржаўны акадэмічны хор імя Г.Цітовіча пад мастацкім кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі, прафесара Міхася Дрынеўскага.

Віктар МАЦОШЭНКА.

інтэрнэт-прастора

АБНОЎЛЕНІ САЙТ ПРЭЗІДЭНТА БЕЛАРУСІ

Адбылася прэзентацыя абноўленага сайта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (www.president.gov.by).

Асноўная задача якасна новай Інтэрнэт-старонкі — найбольш поўна і аператыўна даводзіць да ўсеагульнага ведама інфармацыю аб дзейнасці беларускага Прэзідэнта, пазіцыю кіраўніка дзяржавы па пытаннях знешняй і ўнутранай палітыкі. Гэта адзначыла на адкрыцці мерапрыемства прэс-сакратар Прэзідэнта Беларусі Наталля Пяткевіч.

У новай рэдакцыі сайта з'явіўся раздзел "Навіна дня", дзе падзеі будучы размяшчацца ў рэжыме рэальнага часу. З'явіліся дадатковыя раздзелы сайта: "Рэспубліка Беларусь: кароткі агляд", "Афіцыйная нацыянальная статыстыка", "Тры-

родныя рэсурсы і ахова навакольнага асяроддзя". Рубрыкі, якія былі раней, таксама захаваны.

Абноўлены сайт дае магчымасць размяшчаць выступленні кіраўніка дзяржавы ў аўдыё- і відэафармаце. Сістэматызаваныя архівы навін і фотаархіў. Для зручнасці ўведзена сістэма пошуку.

Як падкрэсліў першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Станіслаў Князеў, які выступіў на прэзентацыі, з'яўленню якасна новага сайта Прэзідэнта Беларусі садзейнічала выкарыстанне самых сучасных тэхналогій.

БелТА.

сітуацыя

Дэпутатская група "Рэспубліка" Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу выступіла з заявай, якая тычыцца праблемы захавання гістарычных помнікаў у сталіцы.

ЯК ЗАХАВАЦЬ РЭШТКІ МІНУЛАГА?

Летась 79 з 109 дэпутатаў падпісалі зварот да Прэзідэнта Беларусі. Факты, прыведзеныя ў ім, правяраюцца Камітэтам дзяржаўнага кантролю і Пракуратурай. Што ж так абурыла парламентарыяў? Чаму яны зноў разам з журналістамі выехалі на месца падзей?

Былыя вайсковыя могілкі, што знаходзяцца ў раёне Старавіленскага тракту, — адна з асноўных праблем. Тут у 1914–1918 гадах хавалі воінаў рускай арміі праваслаўнага веравызнання. Пасля першай сусветнай вайны планавалася, што могілкі ператворацца ў мемарыяльныя. Была пабудавана царква. Гарадскія ўлады агародзілі і добраўпарадкавалі тэрыторыю. У час Вялікай Айчыннай вайны на гэтым месцы быў першы лагер смерці ў Мінску, дзе знаходзілася 100 тысяч ваеннапалонных і 40 тысяч грамадзянскіх асоб. Забітых і памерлых хавалі побач.

Пасля вайны на гэтым журботным месцы не паставілі нават памятнага знака. Больш таго, шмат гадоў тут працаваў жывёльны рынак, вядомы як Старажоўскі. Цяпер на гэту тэрыторыю распаўсюджваецца палажэнне аб ахоўнай зоне, бо аб'ект уключаны ў дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. Але да нядаўняга часу на названым месцы праводзіліся работы — пракладвалася цепла-траса, планавалася будаўніцтва прэстыжных жылых дамоў.

Па словах намесніка старшыні гарадскога аддзялення Таварыства аховы помнікаў Уладзіміра Дзянісава, у краіне існуе заканадаўчая база, якая дае магчымасць даволі паспяхова рашаць пытанні ў галіне аховы помнікаў культуры. Аднак выкананне закона не адпавядае належнаму ўзроўню. Так, правядзенне работ на тэрыторыі былых вайсковых могілак было дазволена Дэпартаментам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, у выніку чаго, як сцвярджае У. Дзянісаў, адбылося масавае знішчэнне чалавечых астанкаў часоў першай сусветнай вайны, а, магчыма, і другой. У выніку грамадскасць пачала выказваць сваё незадавальненне. Упраўленне па ўвекавечанні памяці абаронцаў айчыны і ахвяр войнаў звярнулася да Мінгарвыканкама з

прапановай разгледзець пытанне на належным узроўні. Намеснік дырэктара Дэпартаменту па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Ігар Чарняўскі сцвярджае, што пад зямлёй у раёне вайсковых могілак працяглы тэрмін праходзілі інжынерныя камунікацыі. Цяпер жа вядзецца іх замена. Пасля таго, як знайшлі на гэтым месцы астанкі людзей, прынята рашэнне прыпыніць працу. Праўда, у час наведвання вайсковых могілак дэпутатамі і журналістамі рабочыя ў гэтым месцы працавалі па-ранейшаму. Але дэпартамент ставіць пытанне аб змяненні праектнай дакументацыі (папярэдняя была распрацавана без удзелу яго спецыялістаў), якая ўлічыць статус тэрыторыі.

Дэпутатаў хвалюе і будаўніцтва ў ахоўнай гістарычнай частцы сталіцы гаражоў на вуліцы Няміга. Афіцыйны адказ дэпартаменту на гэта такі: тут павінен з'явіцца шматфункцыянальны аб'ект, у тым ліку з месцамі для паркоўкі, што з'яўляецца звычайным для гістарычных цэнтраў гарадоў ва ўсім свеце. І ў той жа час Ігар Чарняўскі падкрэслівае, што менавіта транспартны паток стварае шмат праблем на тэрыторыі старога Мінска. І ўвогуле, большасць з іх цягнецца з 70-х гадоў, калі рэканструкцыя праводзілася навукова неабгрунтавана ці не адбывалася зусім. Так, цяпер амаль не існуюць нават рэшткі Халоднай сінагогі, заснаванай у 1570 годзе. На месцы іудзейскага храма XIX стагоддзя будзе жылы дом.

Ігар Чарняўскі прытрымліваецца меркавання, што аднаўляць і рэстаўрыраваць будынікі трэба толькі пасля таго, як навукоўцамі будзе даказана іх гістарычная каштоўнасць. Што ж да будаўніцтва сучасных аб'ектаў у гістарычным цэнтры, яно магчымае, калі не "псуе выгляд гістарычных гарадоў". Ігар Чарняўскі запэўніў, што сёння праектнымі работамі, якія тычацца гістарычнага цэнтра Мінска, займаюцца прафесіяналы. Яны, зразумела, не ў стане вярнуць ужо разбуранае, але будучы імкнуцца захаваць на належным узроўні тое, што засталася.

Алена СПАСЮК.

дабрачыннасць

У "ВЯСЁЛКІ" — КОПЕРЫ НАДЗЕІ

Пачатак на 1-й стар.

дзённы стацыянар. Яго праца шматгранная. Тут дзеці атрымліваюць сацыяльна-працоўныя навыкі, адукацыю, карэкцыю дэфектных функцый і гэтак далей. З імі працуюць трыццаць спецыялістаў розных напрамкаў. Да іх паслуг кабінеты электралячэння, вядных працэдур, інгаляторыі, кабінет лячэбнай фізікультуры, працуюць масажысты, псіхалагі, дэфектолагі. Атрымаць адукацыю дапамагаюць настаянікі гарадскіх школ. Супрацоўнікі цэнтра "Вясёлка" ў сваёй працы кіруюцца прынцыпам: дыягназ — не прыгавор, і кожнае дзіця мае права на цуд. І гэты цуд адбываецца. У шэрагу выпадкаў удалося абвергнуць прыгавор — ненавуцаемае дзіця. Агульны намаганні прыносяць поспех: некаторыя дзеці пасля наведвання цэнтра пераведзены ў звычайную школу, нехта вучыцца ў сярэдніх спецыяльных і нават вышэйшых навучальных установах.

Галоўнаму ўрачу "Вясёлкі" Маргарыце Макаравай сам лёс прызначыў гэтую нялёгкую пасаду: яе сын — сярод выхаванцаў цэнтра. Яна лічыць: надзея заўсёды застаецца. Тым больш, што з дапамогай замежных партнёраў спецыялісты цэнтра асвойваюць новыя сучасныя метады лячэння, як, напрыклад, аўстралійская метадыка "Маленькія прыступкі". Сапраўды, прыступка за прыступкай падыходзіць выхаванцы "Вясёлкі" да ўзроўню, які гарантуе ім раўнапраўнае месца ў грамадстве. Яны займаюцца маляваннем, харэаграфіяй, спяваюць і нават пішуць вершы, як Іна Лук'яновіч і Юля Каваленка. Як адзначыла метадыст цэнтра Еўдакія Дворак, кожнае дзіця — гэта асоба, яно мае ўсе правы на нармальнае жыццё. Яе не перастае ўраджаць імкненне дзяцей-інвалідаў да вучобы, іх жаданне рабіць добра.

Цэнтру "Вясёлка" пашчасціла на добрых людзей, якія аказваюць яму магчымую дапамогу. Нафтаперапрацоўчы завод на чале з генеральным дырэктарам Анатолям Купрыянавым забяспечвае аўтобус цэнтра палівам, набывае мэблю і іншае абсталяванне. Намеснік дырэктара Аляксей Віхор узначальвае грамадскі "Рэспубліканскі цэнтр "Крыніца", і, натуральна, "Вясёлка" ў цэнтры яго клопатаў. Ведаюць пра "Вясёлку" і за мяжой. Ужо згаданы Карл Эміг, муж і жонка Юрген і Эдэльтраўд Катцэўскі, якія ў нямецкім горадзе Гладбеку (Зямля Паўночная Вестфалія) узначальваюць грамадскую арганізацыю "Бацькоўская ініцыятыва — Чарнобыль", вадзіцель аўтобуса з Ірландыі Патрык Берні Брэдзі, доктар П'ер Гісет з Бельгіі і іншыя аказваюць цэнтру падтрымку. Хто набыў парты, хто дапамог адрамантаваць дах і ўстанавіць

ліфт, хто фінансаваў адпачынак дзяцей — вялікі дзякуй ім за душэўную цеглыню.

Але ж пры ўсім станоўчым існуюць у цэнтра "Вясёлка" і значныя праблемы. Адна з галоўных — недахоп памяшканняў. Ужо сёння ў групах, розных на 6–8 чалавек, знаходзіцца да 15 дзяцей. Заняткі з імі праводзяцца часам у не прыстасаваных для гэтых мэт памяшканнях. Адсюль і другая праблема: у "чарзе" на магчымасць трапіць у Цэнтр абілітацыі сёння стаіць дваццаць сем дзяцей. Трэцяя і, магчыма, галоўная: няма магчымасці стварыць стацыянар, дзе маглі б праходзіць абілітацыю дзеці ўзрастам да года, бо, вядома, у гэтым узросце ёсць магчымасць не толькі знізіць ступень інваліднасці, але і прадухіліць яе. Выйсце ў адным — зрабіць прыбудову да існуючых карпусоў. У мясцовых улад сродкаў на гэта няма.

Выйсце прапанавала начальнік аддзела сацыяльнага развіцця НПЗ Вольга Кулыба, якая нагадала пра вопыт нашых продкаў будавацца талакой. Яна прапанавала правесці канцэрт-марафон, у час якога сабраць першую частку неабходных сродкаў. На прадпрыемствах, ва ўстановах, па ўсім горадзе з'явіліся ўлеткі з заклікам адгукнуцца на добрую справу. Здаецца, нават самі арганізатары марафона не чакалі такой колькасці гараджан у канцэртнай зале і на выставе прац дзяцей-інвалідаў. Амаль чатыры гадзіны працягваўся канцэрт. Выступалі фальклорныя і вакальныя калектывы горада, дзеці з цэнтра "Вясёлка" спявалі, танцавалі, чыталі вершы.

А спецыяльны прэс-цэнтр час ад часу інфармаваў прысутных аб паступленні грошай ад прадпрыемстваў горада, устаноў, прафсаюзаў, школ і асобных грамадзян. Аднолькава цёпла віталі прысутныя тых, хто пералічваў сотні тысяч ці дзесяці-пятнаццаць тысяч рублёў. Добрым словам і кветкамі адзначылі нялёгкую працу спецыялістаў цэнтра. Сёння нельга назваць канчатковы вынік марафона, бо акцыя працягваецца і яе фіналам павінна стаць пабудова новага корпусу "Вясёлкі". Але ж можна сказаць, што толькі за час канцэрта-марафона на рахунак цэнтра паступіла больш за

19 мільёнаў рублёў. Ахвяраванні ўнеслі нафтаперапрацоўчы завод і Белінвестбанк, школа № 11 і аўтарамонтны завод, медыцынскае вучылішча і протаіерэй Генадзь, муж і жонка Катцэўскі з Германіі, якія спецыяльна прыехалі на добрачынны канцэрт-марафон... Пералік можна працягваць і працягваць.

Хачу звярнуцца да чытачоў нашай газеты, да суайчыннікаў за межамі Беларусі: калі вас крануў лёс дзяцей-інвалідаў — адгукніцеся. Бо толькі ўсе разам, усёй грамадой мы можам зрабіць гэтую высакародную справу.

Свае ахвяраванні можна пералічыць на добрачынны рублёвы рахунак № 3135202540037, Мазырская аддзяленне ААТ "Белінвестбанк", код 779, УНН 400314556. Валютны рахунак № 3015202545905 (пазначыць: добрачынная дапамога на будаўніцтва прыбудовы цэнтра абілітацыі "Вясёлка").

НА ЗДЫМКАХ: выхаванцы цэнтра "Вясёлка" на сцэне Палаца культуры НПЗ (1-я стар.); будынак Цэнтра абілітацыі "Вясёлка"; галоўны ўрач "Вясёлкі" Маргарыта МАКАРАВА; у вачах — надзея; "Вясёлка" ганарыцца пазычным талентам Юлі КАВАЛЕНКІ; у кабінете лячэбнай фізікультуры інструктар Ларыса ПРЫКО займаецца з Андрэем СКІДАНАМ.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Мінск — Мазыр — Мінск.

дыпкур'ер

59-Я СЕСІЯ КАМІСІІ ПА ПРАВАХ ЧАЛАВЕКА
У Жэневе распачала сваю працу 59-я сесія Камісіі па правах чалавека.

Удзел у ёй прыняла дэлегацыя Беларусі на чале з Пастаянным прадстаўніком краіны пры Аддзяленні ААН і іншых міжнародных арганізацыяў у Жэневе Сяргеем Алейнікам.

На парадак дня сесіі вынесена шырокае кола пытанняў, якія тычацца абароны эканамічных, сацыяльных і культурных правоў; ліквідацыі ўсіх форм дыскрымінацыі; кансультаўных паслуг і тэхнічнай дапамогі ў галіне правоў чалавека.

Камісія па правах чалавека — аўтарытэтны орган ААН, які вырацоўвае палітыку і прымае рашэнні па ўсім спектры пытанняў абароны правоў чалавека.

Камісія складаецца з 53 дзяржаў-членаў, што выбіраюцца Эканамічнай і Сацыяльнай радай ААН тэрмінам на тры гады.

Апошні раз Беларусь была абрана членам гэтага органа на 1995–1998 гады.

Мінск, захарава, 28. дом дружбы

“МЫ НАРОДАМ УСІМ СВАЯКІ”

Дом дружбы — гэта прытулак душ на згоду, на паразуменне сэрцаў. Тут вучацца народнай дыпламатыі. Сядзіба “прапісала” 35 нацыянальных таварыстваў дружбы.

Чыннасці гэтага слова служылі Р.Шырма, Г.Цітовіч, М.Танк, П.Панчанка, І.Мележ, С.Грахоўскі... На карысць дружбы працуюць у таварыстве А.Дударэў, Р.Баравікова, А.Вярцінскі, У.Скарынін, Г.Цыхун, Г.Паплаўскі, Э.Зарыцкі... А ўзначальвае сёння прэзідыю праўлення шанюўная Ніна Іванова.

Дзе б мне ні даводзілася быць (Львоў, Вільня, Рыга, Прага...), я шукаў там адрасы беларускай чыннасці, вывучаў дыфузію нацыянальных культур, пісаў пра сяброў Беларусі. І таму пры Нацыянальным культурна-асветным цэнтры імя Ф.Скарыны ў снежні 1990 года ўзначаліў Аб'яднанне сяброў чэшскай і славацкай культур імя М.Забэйды-Суміцкага.

Пазней сябрыню ўзначаліла Ірына Шаблоўская, а я ўзначаліў таварыства “Беларусь — Латвія”, якое было створана 20 красавіка 1994 года. За гэты час праведзена шмат мерапрыемстваў. Вось і сёлета хочацца адзначыць 175-годдзе з дня нараджэння маці Райніса Дарты Плекшане. Гэта яна спявала маленькаму Жанныню беларускія песні. Пахавана ў Віцебску, дзе і ўстаноўлены ў памяць вялікай маці мемарыяльны знак.

100-гадовы юбілей (8 ліпеня) у знакамітага перакладчыка Юлія Ванана, 70-гадовы (13 лістапада) у Ояра Вацмоўца...

28 лютага адзначыла сваё 80 годдзе апантаная Мірдза Абдзінаўна узнагароджаная за перакладчыцкую і навуковую чыннасць медалём Ф.Скарыны. 13 сакавіка споўнілася 75 гадоў аўтару кнігі “Беларусы ў Латвіі”, даследчыцы Ілзе Апіне. 3 траўня павіншум з 75-годдзем Іманта Зіедоніса. 29 верасня можна падзякаваць рыжаніну Вячку Целешу (з нагоды 65-годдзя) за яго педагагічную (заснаваў беларускую школу), мастацкую і грамадскую дзейнасць (15 гадоў таму ўзначаліў латвійскае таварыства бе-

У 59-й сесіі Камісіі па правах чалавека беларуская дэлегацыя прыме ўдзел у якасці назіральніка.

Згодна з папярэднім парадкам дня сесіі, Камісія павінна скончыць сваю працу 25 красавіка.

ПАСЯДЖЭННЕ ЭКАНАМІЧНАГА САВЕТА СНД
У Маскве адбылося 15-е пасяджэнне Эканамічнага савета Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

У яго рабоце прынялі ўдзел пасол Беларусі ў Расіі Уладзімір Грыгор'еў, Пастаянны прадстаўнік Беларусі пры Эканамічным савета Садружнасці Яўген Сіняўскі і намеснік начальніка ўпраўлення СНД і ЕўрАзЭС Уладзімір Каральчук.

У ходзе пасяджэння Эканамічнага савета СНД разгледжаны праект Падзення аб супрацоўніцтве абмене інфармацыйнымі рэсурсамі дзяржаў — удзельніц СНД у сферы мірнага выкарыстання атамнай энергіі, праект канцэпцыі каардынацыі страхавой палітыкі, праект рашэння аб стварэнні Савета кіраўнікоў дзяржаўных органаў па рэгуляванні рынку каштоўных папер дзяржаў — удзельніц СНД і іншых пытанняў.

ПАДПІСАНЫ ДАГАВОР ПАМІЖ ТУРЫСТЫЧНЫМІ АРГАЊЗАЦЫЯМІ БЕЛАРУСІ І ГЕРМАЊІ

Урамках Міжнароднай выставы турызму, якая прайшла ў Берліне, адбылося падпісанне дагавора аб супрацоўніцтве паміж турыстычнай кампаніяй “Беларускі Спадарожнік” і адным з найбуйнейшых тур-аператараў Германіі канцэрнам “Rewe Touristik”.

Дагавор прадугледжвае мэтавае наведванне нямецкімі турыстамі Беларусі, а таксама іншыя формы супрацоўніцтва ў сферы развіцця выязнога турызму ў Беларусі.

11 сакавіка прадстаўнікі “Беларускага Спадарожніка” і “Rewe Touristik” былі прыняты паслом Беларусі ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі Уладзімірам Скварцовым.

У ходзе сустрэчы абмяркоўваліся пытанні ўдасканалення супрацоўніцтва ў сферы турыстычнага абмену, спрашчэння на ўзаемнай аснове візавых працэдур для грамадзян, якія выязджаюць у краіну прызначэння з турыстычнымі мэтамі.

канцлагера ў латышскіх сем'ях. У Мінску жывуць людзі, наведкі ўдзячныя латышскім маці.

Вось такая асабіста мая служба дружалюбнаму дому. Я іду туды як на сустрэчы роднасных сусветаў, рэалізоўваю свой багаж ідэй.

Пімен Панчанка верш “Донары” закончыў такімі радкамі:

*Мы для братніх народаў
Бяздонныя
Верныя донары,
Пасля гнейнай вайны
Мы народам усім сваякі.*

Сяргей ПАНІЗЬНІК.

весткі з суполак: расія, комі

ЧАМУ СВЯТЛАНА СЯМЯШКІНА
ЎДЗЯЧНАЯ “РАДЗІМЕ”...

Святлана Сямяшкіна нарадзілася 5 ліпеня 1977 года ў Эжве. Заканчыла Сыктывкарскае вучылішча мастацтваў (1996) і Петразаводскую кансерваторыю (2001). Другі год з’яўляецца мастацкім кіраўніком беларускага хору.

...Да Святланы, расчырванелай і шчаслівай, падыходзілі людзі, удзячна паціскалі рукі, гаварылі:

— Малайчына, Святлана! Выдатны канцэрт атрымаўся, дзякуй...

Гэты юбілейны канцэрт з нагоды 5-годдзя з дня стварэння беларускай аўтаноміі ў Комі быў, па сутнасці, першай яе справядчай з таго дня, як пачала кіраваць хорам.

С.Сямяшкіна — кваліфікаваны спецыяліст.

— Ну а цяжкасці былі, калі пачала кіраваць беларускім хорам?

— А як жа без іх, — прызналася дзяўчына і дадала: — Рэпертуар выступленняў хору любой аўтаноміі патрабуе ўключэння ў яго песень на роднай мове. А беларускай я не ведала, хаця вельмі люблю песні ў выкананні вядомых ансамбляў “Песняры” і “Сябры”.

...Але вось удача: у офіс беларускай аўтаноміі прыйшло пісьмо з Мінска. Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом “Радзіма” запрасіла на перападрыхтоўку кіраўнікоў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці з 25 лістапада па 3 снежня 2001 года, якая традыцыйна праводзіцца ў Інстытуце праблем культуры Рэспублікі Беларусь.

І як жа было не скарыстаць таёкое ўдалае супадзенне абставін. У Мінск па факсу пайшло пісьмо з данымі на новага мастацкага кіраўніка хору С.Сямяшкіну.

— Які ж змястоўныя былі заняткі! — І цяпер яшчэ радуецца Святлана.

— Курсанты мелі магчымасць сустракацца з беларускімі кампазітарамі і мастацтвазнаўцамі, навуковымі супрацоўнікамі Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры. Пад кіраўніцтвам вядомага знаўцы традыцыйнай культуры Мікалая Козенкі развучвалі беларускія народныя танцы, прафесар кафедры рэжысуры народных свят Алег Аляхновіч пазнаёміў з песенным фальклорам у сучаснай мастацкай культуры і метадыкай работы над народнай песняй.

А сустрэчы з фальклорнымі калектывамі “Церніца”, “Радзімічы”, дзіцячым калектывам “Дударыкі”

гімназіі № 111 пад кіраўніцтвам Дзмітрыя Равенскага! Дарэчы, выкладалі на курсах у асноўным на беларускай мове. У таварыстве “Радзіма” курсанты абменьваліся думкамі аб развіцці мастацкай самадзейнасці беларусаў замежжа.

Святлана Сямяшкіна прывезла з Мінска метадычныя дапаможнікі, даведнікі, зборнікі песень і нот, відэакасеты, шмат іншага. На чарговым пасяджэнні савета аўтаноміі ў пашыраным саставе яна расказала аб паездцы ў сталіцу Беларусі, падзялілася ўражаннямі, падзякавала за прадастаўленую магчымасць бліжэй пазнаёміцца з культурай беларускага народа.

Якая аддача ад той вучобы?

— Святлану нібы падмянілі, — расказвалі харысты. — Ужо “стракоча” па-беларуску.

З тых песень, што яна прывезла з Мінска, харысты некалькі развучылі і з задавальненнем выконваюць.

— На каго абапіраешся ў хоры? Памочнікі ж патрэбны ў любой справе.

— Вядома, — пацвердзіла дзяўчына. — У першую чаргу хачу назваць Любоў Шубянок, баяніста Аляксея Несцерава.

Летась харысты выязджалі з новай канцэртнай праграмай у вёску Палявіцы, у Эжву, выступалі на адкрытых пляцоўках у Сыктывкары, у Цэнтры нацыянальных культур, плануецца паездка ў Саснагорск. І ўсюды ім спадарожнічае поспех і цёплы прыём гледачоў.

У снежні 2002 года ў Сыктывкары з Беларусі па неадкладных справах прыязджала ранейшы кіраўнік хору Валянціна Маскаленка, якая заклала трывалы падмурк самадзейнасці аўтаноміі. Вядома, яна не магла не пацікавіцца станам свайго дзецішча. Пасядзела, паслухала і дала вельмі высокую адзнаку прафесійнай рабоце Святланы Сямяшкінай і майстэрству харысты.

Значыць, наперадзе — новыя ўдачы...

Мітрафан КУРАЧКІН.

У САМАРЫ МАЦУЮЦЬ БРАТЭРСТВА

У Самарскай губерні пражывае больш як 100 нацыянальных сасцей. Тут імкнучца захаваць культурную разнастайнасць, павагу і цярынасць да нацыянальна-культурных адрозненняў. Напрыканцы студзеня ў Самарскім абласным Доме дружбы народаў адбылося адкрыццё новых офісных памяшканняў нацыянальна-культурных аб’яднанняў.

Згодна з праграмай свята прайшлі выставы дэкаратыўна-прыкладной творчасці і нацыянальнай кухні, вялікі канцэрт самадзейных калектываў НКЦ вобласці. Акрамя сваіх экспанатаў, беларусы прадставілі на выставу ўсе мадэлі тэлевізараў “Віцязь”, якія вырабляюцца ў Віцебску.

На вялікім шматнацыянальным канцэрце беларускую дыяспару прадстаўляў вакальна-інструментальны ансамбль Руска-беларускага братэрства 2000 — “Элегія”, які выканаў песню Аляксандры Пахмутавай “Белоруссия”, што выклікала шквал авацыі.

Дом дружбы народаў узяў пад сваю апеку мноства розных народнасцей, якія насяляюць Самарскую вобласць. Суседзямі беларусаў сталі Рускі нацыянальны цэнтр, украінскі “Промінь” і польскі “Потомек”, чувашскі “Техіль” і мардоўскі цэнтр “Масторава”, Асацыяцыя яўрэйскіх грамадскіх аб’яднанняў Самарскай вобласці і грамадская арганізацыя “Волжскае казацкае войска”, гру-

зінскі цэнтр “Самшобла” і многія іншыя.

Дзякуючы актыўнасці прэзідэнта Руска-беларускага братэрства 2000 Ірыны Грускай, у прадстаўніцтва беларускай дыяспары за часцілі наведвальнікі. Беларусы Самары і вобласці выказваюць вялікае жаданне супрацоўнічаць і падтрымліваць работу цэнтра.

У недалёкай будучыні ў Самарскай губерні плануецца прыняцце новай праграмы “Розныя, але не чужыя”. Яе асноўная мэта — развіццё сувязей мясцовых і нацыянальных аб’яднанняў з падобнымі арганізацыямі ў іншых гарадах Расіі і замежжа.

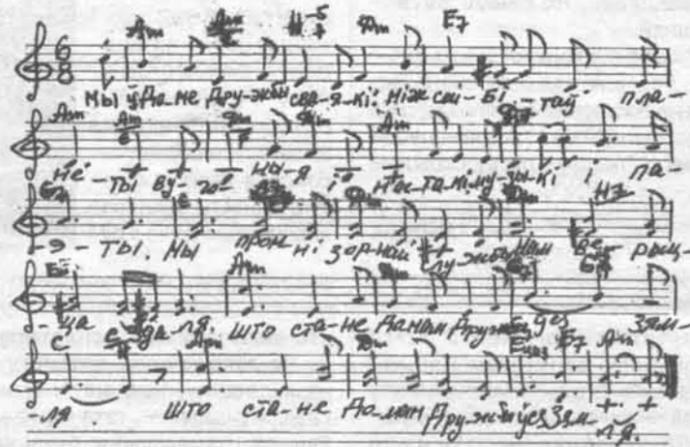
Прамыя сувязі, непасрэдня кантакты паміж грамадскасцю Расіі і Беларусі становяцца ўсё больш плённымі. Самарская абласная грамадская арганізацыя “Руска-беларускае братэрства 2000” запрашае да супрацоўніцтва ўсіх зацікаўленых.

Ніна КАРПАВА.

ДОМ ДРУЖБЫ

Словы С.Панізьніка

Музыка Э.Зарыцкага

Мы ў Доме дружбы — сваякі:
між сейбітаў планеты
вучоныя і мастакі,
музыкі і паэты...

Мы промні зорнай службы.
Нам верыцца здаля,
што стане Домам дружбы
ўся Зямля.

Дом дружбы грае паланез,
шчабеча песні-дайны, —

і чуе беларускі бз
братоў-народаў тайны.

Дом дружбы — раздарожны дом,
на цэлы свет крыніца,
вачэй святлом, душы цяплом
гатовы падзяліцца.

Мы промні зорнай службы.
Нам верыцца здаля,
што стане Домам дружбы
ўся Зямля.

гасцёўня

Алена ВАСІЛЕВІЧ:

«ЛЮБЛЮ, ХВАЛЮЮСЯ — ЖЫВУ»

з будаваць кампазіцыю твора.

...Алена Васілевіч заўсёды выбірала нібыта не кідкія сюжэты. Не глабальныя, не маштабныя. Не абстрактна-сацыяльныя. Нібыта камерныя.

Памятаю адзін з першых сходаў выдавецтва "Мастацкая літаратура". Яго першы дырэктар Мікола Ткачоў запрасіў у новую ўстанову людзей творчых: паэтаў, празаікаў, перакладчыкаў, публіцыстаў, крытыкаў, журналістаў... Стварыў атмасферу асобую, незабыўную. Творчую, таварыскую, добразычлівую...

Дык вось — сабраліся ў невялікім пакойчыку (выдавецтва доўга не мела свайго памяшкання) супрацоўнікі. Хто ёсць хто — я пазнавала кепска. Ёсць такая непрыемная асаблівасць: не ўмею атаясамліваць людзей з іх партрэтамі і фотаздымкамі. А тут — адразу вызначыла: Алена Васілевіч. Вядомая пісьменніца.

Была тым годам і першая дата, якую прынята адзначаць на ўсіх узроўнях. Адзначаць даты афіцыйнымі шматлюднымі ўшанаваннямі Алена Васілевіч не любіць і не любіла. Ад вечарын заўсёды адмаўлялася. Раней з'язджала куды-небудзь. Найчасцей у Дом творчасці, у Ялту. "Ах, юбілей, юбілей, не знаць бы вас, не ведаць вас!" Гэта яе словы. Але — творча — ёй заўсёды было чым сустракаць прыемна-непрыемныя даты. Безліч выдадзеных кніг. Шматлікія публікацыі. На роднай, беларускай, мове. У перакладах на рускую, польскую, англійскую, балгарскую, літоўскую, латышскую, малдаўскую, азербайджанскую і многія іншыя мовы. Заслужаны работнік культуры, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі. Ды і чыста жаночы гонар ёсць з чаго чытаць: дзеці, унукі, праўнукі...

А чытачы, прыхільнікі творчасці, сябры, калегі!

У пісьменніцы лірычна-мяккае, іранічнае, дасціпнае пярэ. Тонкае веданне псіхалогіі чалавечай, характараў, умённе выявіць яркі сюжэт у сітуацыях і абставінах, дзе іншы не змог бы згледзець нічога; майстэрства

Вядзе размову нібыта не пра глабальнае, пра маргінальнае, але высвечвае — важнае, вызначальнае, адвечнае. "Адно імгненне", "Гаварылі трынаццаць хвілін", "Марыула", "Хто дурань?", "Колер марской хвалі", "Мыс Добрай Надзеі", "Пісар страявой часці", "Зімовая дарога", "Першая жонка нябожчыка"... Звычайныя сітуацыі, нейкія моманты жыцця... А Васілевіч умею ў гэтых шэрагоў абставінах пазначыць характары, даць нам магчымасць адчуць непаўторны каларыт будзённага, спалучыць гумар і сур'ёзнае, гарэзлівае і чулівае, умоўнае і рэалістычнае. І заўсёды на першым плане апавядальніцы логіка чысціні душэўнай, а не ўмовы сюжэту.

Алена Васілевіч, пішучы свае творы, прапануе нам неадменную маральную тэму. І неадменны кодэкс — характараў. Захапленая прыгожым — у высокім разуменні гэтага слова. І з гэтага пункту адліку яна вядзе гаворку — пра Льва Талстога, Якуба Коласа, Змітрака Бядулю, Янку Маўра... З асабістым, суб'ектыўным уяўленнем пра вялікіх, пра былых. З асабістай, сваёй думкай — пра сучаснікаў, калег, сяброў па творчым вопыце: пра Яна Скрыгана, Івана Мележа, Васіля Вітку... Пра Уладзіміра Караткевіча... З добразычлівай патрабавальнасцю, а часам — з захапленнем — пра тых, хто ўваходзіў у літаратуру, калі Алена Васілевіч была знакамітай пісьменніцай: пра Ніну Мацяш, Веру Вярбу, Леаніда Галубовіча, Яўгена Лецку, Міхася Клебановіча, Леаніда Дранько-Майсюка, Міколу Купрэева... Пра мастакаў — Раісу Кудрэвіч і Нэлу Шчасную...

Алена Васілевіч — чалавек працавіты. "Паводле знакаў Задзяка я — Казярог", — неяк пазначыць яна. І сапраўды: яна чалавек мэтанакіраваны, дысцыплінаваны. Не ў тым сэнсе, зноў жа, што будзе пакутаваць над

белай старонкай, калі, хоць памры, не пішацца, а паводле творчых накірункаў, так бы мовіць, стратэгічнага плана. "Люблю будзённы дзень", — гэтыя словы паэтэсы Ніны Тарас любіць паўтараць Алена Сямёнаўна, так, дарэчы, быў названы зборнік, які ладзіла пісьменніца, працуючы ў выдавецтве.

Алена Васілевіч — чалавек натхнёны. Яна ўмею захапляцца — прыродай, мастацтвам, тэатрам, кіно, перадачамі па тэлебачанні. Кнігамі. Вершамі.

Вы можаце сустрэць яе — асеннім, вясновым, летнім, зімовым днём — у парках, што па-над Свіслаччу і каля яе. З ахапкам агністых лістоў, са снапком вясновых кветак... Проста так...

З нейкае пары — нават ужо цяжка згадаць, з якога канкрэтна паводу — я сярод тых людзей, з якімі Алена Сямёнаўна час ад часу перамаўляецца па тэлефоне. У "Бэзавым попеле" я пісала пра гэтыя доўгія размовы: з ёю ("заўсёды свежы ранішні голас").

Размовы розныя. Званкі — мае: з Дзубултаў, ці больш дакладна, з Маёры. З "Іслачы". Званкі Алены Сямёнаўны: з той самай "Іслачы", з Гарадзішча... Паштоўкі — з Ялты, Піцунды, Кактэбеля... Яе і мае... Аповеды і згадкі — пасля вандровак за мяжу...

Алена Сямёнаўна любіць кнігі — старыя і новыя, любіць новыя часопісы, новыя газеты. Новых людзей, новых знаёмых. Да яе хінуцца тыя, хто піша і хто займаецца іншымі справамі. "Вось да мяне зайшлі..." "Мне тэлефанавалі..." "Мяне запрашалі..." "У мяне прыпыніліся..."

Яна ўмею быць рознай. Некалі, пішучы пра яе (а вяла гаворку пра Алену Васілевіч і яе творчасць неаднойчы), пазначыла назву допіса: "Імем дабратаў". Апошнім часам, чытаючы пісьменніцу, адчуваю, што няўрокам звужала яе дыяпазон. Яна ўмею быць і "царстве" шчодрай, і захоплена-ўзнёслай, і ўважліва-добразыхлівай, і іранічна-здэклівай, і паблжліва-высакамернай, і пагардліва-міласцівай... Не бывае раўнадушной.

"Люблю, хвалююся — жыву" — так назвала адну са сваіх кніг Алена Васілевіч. Так яна і меціць свае жыццёвыя і творчыя пуцявіны. У "лёгкім бляску скрыжаваных вясёлак".

Ала СЯМЁНАВА.

галерэя "брама"

"АРТ-РАСКОП-2"

Усталічнай галерэі "Мастацтва" адкрылася выстава "Арт-Раскоп-2" твораў вядомага беларускага мастака і не менш вядомага адраджэнца беларушчыны Аляксея Марачкіна. Гэта на самай справе другі "раскоп" уласных арт-завалаў у майстэрні. Першы быў некалькі гадоў таму і падняў вялікі пласт ранняга перыяду творчасці мастака, а таксама падараванага яму калегамі. Тады ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі ў экспазіцыі прынялі ўдзел члены аб'яднання "Пагоня", якое мастак узначальваў з пачатку яго існавання.

Цяпер Аляксей Марачкін засяродзіў сваю ўвагу на такой простае тэме, якую між іншым, яшчэ ніхто не вырашаў. Выстава цалкам прысвечана настаўнікам майстра: з першага да апошняга. Гэта Лявон Баразна, мастак, апантаны адраджэнец, яшчэ ў 50-я гады быў заклапочаны беларускай культурай, гістарычнай спадчынай. Гэта Валянцін Дзежыц, выкладчык мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педінстытута. Выкладчыкі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Іван Ахрэмчык, знакаміты педагог і майстар карціны, Натан Воранаў, непераўздызены каларыст, Аляксандр

Мазалёў, малявальшчык, Аляксандр Казлоўскі, майстар лірычных матываў у пейзажы і карціне, і Пётра Крахалёў, вялікі прыхільнік натуры...

Настальгія Марачкіна не дробна-слязлівая, а па-сапраўднаму мастацкая. Бадай, менавіта таму калісьці А.Марачкін і Я.Кулік са сваімі калегамі аднавілі вялікую плынь нашага народнага мастацтва — "маляваныя дываны", адшукаўшы іх узоры ў далёкіх беларускіх вёсках. А цяпер Аляксей народную драўляную скульптуру: калаўроты, кросны, расфарбаваныя, упрыгожаныя выявамі і арнаментамі. Яны таксама частка і апошняй выставы.

У "ЛЮСТЭРКУ" МАЛАДЫХ МАСТАКОЎ

"Люстэрка". Так назвалі сваю выставу маладых мастакаў, якіх зноў запрасіла ў Чырвоны касцёл на сваю імпрэзу натхняльнік і мастацкі кіраўнік пазтычнага тэатра аднаго акцёра Белдзяржфілармоніі "Зніч" нястомная акцёрка і прыдумшчыца Галіна Дзягілева.

Нібыта глядзячы ў "люстэрка", дзе адбіваецца ўласны твар, маладыя мастакі стварылі партрэты розных асоб з розных эпох і захавалі рэдкае сэннае вонкавае падабенства ў духу партрэтаў Кватрачэнта: рэалістычнасць манеры, павагу да дэталей, дробязей і г.д. Кожны выказаўся па-мастацку, індывідуальна. Павел Кандрусевіч — як станкавіст з глыбока псіхалагічнымі характарамі. Уладзімір Кандрусевіч — манументаліст — з выявамі складаных рэлігійных сюжэтаў у карцінах. Аляксандр Асядоўскі — у, можа, самым няпростым жанры непасрэднага партрэта, дзе нішто: ні рэчы, ні вопратка — не дапамагаюць і адначасова не перашкаджаюць паглыбляцца ва ўнутраны свет мадэлі. Андрэй Меранкоў — гульнёва, з мізансцэнамі, касцюмамі, адпаведна прафесіі сцэнографа, дзе іграе ўсё, нават вопратка (вы бачыце работы «Абжора» і «Жнівеньскі нацюр-морт»). Сяргей Стрэльнікаў — у сціпных, выразных малюнках, а Вольга Чарняк не паялася ўвайсці ў гэтую рэалістычную і рэальную кампанію з су-

персучаснымі, амаль віртуальнымі камп'ютэрнымі творами. Адбітак у "Люстэрку" атрымаўся цікавы і разнастайны.

прэзентацыя

КНИГА ВЫХАВАННЯ МУЖНАСЦІ

Жанр беларускай літаратурнай дакументалістыкі папоўніўся яшчэ адной кнігай: "Сын дня. Азбука аднаго жыцця". Яна з'явілася летась у канцы года дзякуючы выдавецтву "Беларускі кнігазбор". Яе аўтар — вядомы пісьменнік-дакументаліст лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Уладзімір Ліпскі.

Кніга не проста біяграфічны раман пра знакамітую постаць нашай краіны Анатоля Нятылькіна, які ў адзінаццаць гадоў страціў зрок, але скончыў школу, два інстытуты, працаваў на-

стаўнікам, кіраўніком прадпрыемства, узначальваў Беларускае таварыства інвалідаў па зроку, быў

дэпутатам парламента 12-га склікання, дэпутатам Нацыянальнага сходу Беларусі. Гэта кніга — яскравы прыклад мужнасці чалавека, непахіснасці веры ва ўласныя сілы, пра чуласць і душэўнасць людскую, без чаго ён не здзейсніўся б як асоба.

"Сын дня" — свайго роду гістарычны раман. Гэта не толькі гісторыя жыцця аднаго чалавека, гэта гісторыя мінулага часу і тых людзей, з якімі героя звёў лёс. Жыццёвы шлях Нятылькіна варта асэнсаваць тым, хто зняверыўся ў сваіх здольнасцях,

што вырашыў лепш спадзявацца на дзяржаўную дапамогу ці на міласціну, чым на ўласныя сілы. Яго шлях — гэта гераічны ўчынак грамадзяніна: быць карысным сваёй краіне, свайму народу.

Вабач праўдзівасць аўтарскага выкладання, без прыхарошвання героя, больш таго, часам падаюцца не вельмі прыемныя старонкі з яго жыцця (са згоды самога героя). Што ж, такі ён, Нятылькін! Аўтар імкнуўся пісаць без палітычнага ангажэменту. Як яму гэта ўдалося — меркаваць чытачу.

Кніга напісана сакавітай мовай, з добрым веданнем беларускага побыту і традыцый, народнага календара, падзей 40–50-х гадоў. Яна складзена з невялічкіх пярлінак-апавяданняў, якія чытаць так лёгка і прыемна, быццам слухаць бруісты струмень крынічкі.

Кніга ў добрай вокладцы, выдатна ілюстравана чароўнымі беларускімі краявідамі, багата фотаздымкаў. З захапленнем яе будучы чытаць і рускамоўныя, бо яна ў двухмоўным варыянце.

Мікола ЛАВІЦКІ.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ, № 2

Яшчэ раз пра аптымізм і песімізм

Адразу ж пасля таго, як з'явіўся нумар "Голасу Радзімы" з першымі "Весткамі" Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, пачаліся званкі, размовы пры сустрэчах.

Умоўна першыя водгукі можна падзяліць на тры групы: ухвальныя ("нешта ж робіцца", "інфармацыя стане больш аператыўнай"); канструктыўныя (з канкрэтнымі прапановамі) і ўстрывожана-асуджальныя ("як гэта так — не будзе бюлетэня", "а дзе ж тады друкаваць вялікі артыкул ці бібліяграфію", "гэта капітулянтства: трэба было шукаць сродкі і новы юрыдычны адрас"). За водгукі першага тыпу дзякуй. Прапановы будуць ўлічывацца. Папрокі ж у "капітулянтстве" патрабуюць удакладненняў.

Па-першае, увазе чытачоў прапануецца не бюлетэнь, а "Весткі". Парадкавы нумар бюлетэня сапраўды не трэба было нам указваць у дужках, і з гэтага нумара ён не падаецца. Што ж да самога бюлетэня, то калі будуць навуковыя артыкулы з лістоў

тыкулы (а яны назапашваюцца) і, галоўнае, сродкі, то нішто не перашкоджае выдаваць яго хаця б раз у квартал або ў паўгоддзе (з узрастаннем старой нумарацыі). Тых, хто абвінавачвае мяне ў "капітулянтстве", я папрасіў бы: давайце разам шукаць дабрадзея ці дабрадзеяў хаця б на асобных нумары. Ці хаця б плаціць сяброўскія складкі.

Адносна ж бібліяграфічнага ўліку ўсяго таго, што пішуць у свеце пра нас і ў нас пра свет, то мы зноў паспрабуем назапашваць адпаведную інфармацыю ў камп'ютэры і рабіць на яе падставе агляды літаратуры. Найбольш значных выданняў, вядома. Першыя такія агляды рыхтую для наступных нашых "Вестак".

Адам МАЛЬДЗІС.

Працы аб габрэях у Беларусі

Я з вялікай цікавасцю сачу за справамі Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў і знаёмлю з ёю сваіх калегаў. У прыватнасці, днямі гаварылі пра яе з Ханай Рутман з часопіса "Новая еўрейская школа", які выдаецца на рускай мове ў Санкт-Пецярбургу, і з Данілам Раманоўскім, які займаецца гісторыяй Усходняй Беларусі ў гады вайны і мае вельмі сур'ёзныя працы на рускай і іншых мовах.

Добра вядомы ў Беларусі прафесар Давід Мельцар, які цяпер жыве ў ЗША, апублікаваў у "Вестнике" (2003, № 2), што выходзіць цяпер у Балтыморы на рускай мове, артыкул пра паўстанні ў гета Беларусі. Там жа змешчаны і згадкі Навума Лапідуса пра жыццё габрэяў на акупаванай тэрыторыі.

З Масквы мне прывезлі аб'ёмную працу Ільі Альтмана "Ахвяры нянавісці: Халакост у СССР. 1941–1945 гады" (М., 2002). Гэта першая абагульняючая праца па гісторыі Катастрофы ў Савецкім Саюзе, дзе ёсць спецыяльныя раздзелы і пра Беларусь.

Што ж датычыцца мяне, то мой час цяпер заняты распрацоўкай тэмы "Табрэў ў Тураве" (дарэчы, рускамоўны сайт пра Тураву можна паглядзець у Інтэрнэце па адрасу: <http://www.shtetlinks.jewishgen.org/turov/> і супрацоўніцтвам з Энцыклапедыяй гета пад кіраўніцтвам Марціна Дзіна з Вашынгтонскага музея Катастрофы. Ён загадаў мне некалькі артыкулаў пра малавядомыя гета ў Беларусі.

Далучаю да ліста дзве старонкі тэксту, якімі я блаславіў свой сайт пра Тураву, а таксама ксерокопіі (для Вашага банка інфармацыі) свайго артыкула ў "Новой еўрейской школе" пад назвай "Нядзельная школа ў Рэчыцы" і публікацыі Нэлы Назаравай "Легендарная Броня" ("Авив". 2002. Сакавік-красавік). У апошняй гаворка ідзе пра Броню Гофман, якой удалося ўцячы з мінскага гета. У 1942 годзе яна ўдзельнічала ў выпуску першага нумара падпольнай газеты "Звязда".

Ляанід СМІЛАВІЦКІ.
Іерусалім, Ізраіль.

Пра Дамейку згадваюць ва Украіне

Мне прыемна паведаміць, што ва Украіне таксама з'явіліся публікацыі, прысвечаныя вашаму вялікаму сучасныку Ігнату Дамейку, які стаў нацыянальным героем Чылі.

Пасылаю вам публікацыю прафесара Юрыя Мыцыка, які часам друкуецца і ў "Голасе Радзімы". У Кракаве ён знайшоў, а потым апублікаваў вельмі цікавы ліст да І.Дамейкі паэта і вучонага Тамаша Зана, які таксама нарадзіўся на беларускай зямлі, у Мясце каля Маладзечна. Далучаю таксама сваю новую кнігу на ўкраінскай мове "Слоўнік січаслаўскай "Прасвіты". У яго ўвайшло каля 600 імён. Некаторыя з гэтых дзеячаў 1905–1921 гадоў мелі дачыненне і да Беларусі.

Мікола ЧАБАН.
Днепрапятроўск, Украіна.

Беларускія сенсацыі

Беларусістка магла стаць жонкай прэзідэнта Чэхіі

Доктар Францішка Сокалава вядомая ў беларусазнаўчым і славістычным свеце як аўтар прац пра Ф.Скарыну, пражскі перыяд яго дзейнасці. Яна ўзначальвае славянскі аддзел Нацыянальнай бібліятэкі Чэхіі, дзе сабрала шмат беларускіх рарытэтаў.

За сваю навуковую і асветніцкую дзейнасць Ф.Сокалава ў 2000 годзе была ўдастоена звання ганаровага доктара Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта. З'яўляецца ганаровым сябрам Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, неаднаразова друкавалася ў яе выданнях.

Пасля таго як скончыўся тэрмін паўнамоцтваў Вацлава Гавела, адным з прэтэндэнтаў у высокае крэсла прэзідэнта Чэхіі быў муж Ф.Сокалавай філосаф Ян Сокал, дэкан факультэта гуманітарных навук Карлавага ўні-

версітэта. На гэтым факультэце сістэматычна чытаюцца лекцыі па актуальных праблемах беларусазнаўства, у чым бачацца нам і заслугі Ф.Сокалавай.

Аэрапорт Орлі названы ў памяць нашчадка беларуса

У 1710 годзе, пасля смерці Івана Мазелі, булаву ўкраінскага гетмана пераняў у свае рукі Пліп Орлік. Сёння ўкраінцы шануюць яго не толькі як выдатнага грамадскага дзеяча, але і як таленавітага пісьменніка, аўтара пяцітомнага "Падарожжа дзяржуша".

Між тым, мала хто ведае, што П.Орлік нарадзіўся (1672) у вёсцы Касута цяперашняга Вілейскага раёна на Міншчыне, што ёсць усе падставы лічыць яго беларусам. Гэтыя факты ўказвае дацэнт БДУ Тацяна Кабржыцкая ў сваім артыкуле пра нашага сучаснага аўчынніка, змешчаным у другой

частцы зборніка "Разнастайнасць моў і культур у кантэксце глабалізацыі", які выйшаў пад грыфам ГА "Маб" і будзе больш падрабязна разгледжаны ў газеце ў бліжэйшы час.

Т.Кабржыцкая згадвае, што П.Орлік, аўтар першай украінскай Канстытуцыі, потым эміграваў у Францыю. Яго сын Грыгор быў генералам французскай арміі. Яго нашчадкі валодалі землямі пад Парыжам. На іх і быў у XX стагоддзі адкрыты аэрапорт Орлі, які сёння ва ўсіх на слыху.

Беларускімі каранямі Орлікаў зацікавіліся вядомыя ўкраінскія пісьменнікі Раман Лубкіўскі і Дзмітрый Паўлычка, з удзелам якіх днямі ў Мінску прайшла прэзентацыя кнігі ўкраінскіх перакладаў Максіма Багдановіча "Страцім-лебедзь". Пазнаёміўшыся з артыкулам Т.Кабржыцкай, госці прыйшлі да высновы, што пара пачаць захады, каб на Вілейшчыне быў узведзены помнік іх гетману і пісьменніку.

Вяртанне

Ганна ЗАПАРТЫКА* (Мінск)

"... Усьведаміў сьвет пра Беларусь"

3 нагоды перадачы ў Мінск архіва Алеся Алехніка

У 2000 годзе намаганьнямі камісіі "Вяртанне" пры Беларускай фондзе культуры Беларусь атрымала унікальны дар - прыватны архіў актывіста дзеяча беларускай дыяспары ў Аўстраліі Алеся Алехніка, які вымушана пакінуў Радзіму ў раннім юнацтве, але не забываў пра яе. На жаль, адлегласць і гады не спрыяюць далёкаму падарожжю, каб наведаць родны хутар, пабываць у Лахве і Луніцы, пастаяць ля магіл сваіх продкаў. Але А. Алехнік сваё вяртанне на Радзіму ўсё ж ажыццявіў. Зрабіў ён гэта, перадаўшы ў Беларусь свой багаты прыватны архіў. Пра абставіны нялёгкай шляхоў гэтага вяртання на Бацькаўшчыну вядома толькі А. Мальдзісу, і толькі яму належыць права пра тое распавесці. Мне ж і маёй сяброўцы па рабоце Валянціне Данекінай лучнасцю лёсу да прафесіі архівіста выпала парадкаваць гэты незвычайны архіўны фонд.

Алесь Алехнік нарадзіўся 31 ліпеня 1929 года на хутары ва ўрочышчы Перунова, што недалёка ад вёскі Лахва Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці, у сям'і заможных сялян Апанаса і Феадосіі (з роду Чопкаў) Алехнікаў. Меў старэйшых брата Рыгора і сястру Ганну. Сям'я была дружнай і працавітай, а таму, як успамінае А. Алехнік, "мы былі добра забяспечаныя хлебам і "да хлеба". Усе дзеці з сям'і Алехнікаў вучыліся ў Перуноўскай польскай школе, што месцілася ў будынку, які збудавалі Апанас Алехнік і яго браты ў адной вярсе ад хутара менавіта дзеля гэтай мэты. Мясцовая гмінная ўправа наймала яго пад школу. Пра пачатак сваёй адукацыі А. Алехнік згадвае: "Згодна з тагачасным польскім школьным законам дзеці ішлі ў школу зь сямі

гадоў. Аднак калі мая, на два гады старэйшая сястрычка Ганна пачала гатавацца да школы, я таксама пачаў дамагца, каб і мяне запісалі ў спіс вучняў, ужываючы пры гэтым розныя дзіцячыя "хітрыкі": крык, плач, нават галадоўку. І мой бацька пайшоў да настаўніка нашай Перуноўскай школы, паляка з горада Быдгашч Ляна Прыбы, з просьбай дазволіць мне, пяцігадоваму, таксама хадзіць у школу. Настаўнік зрабіў мне экзамен, выслаў рэзультат гэтага экзамену з дадаткам сваёй думкі ў Акруговае бюро асьветы, і я, пяцігадовы Алесь Алехнік, пачаў сваю фармальную адукацыю".

Пасля падзей 1939 года Перуноўская школа перайшла на рускую мову навучання, і Алесь працягваў вучобу ўжо ў гэтай школе. "З польскага ж на савецкі мэтад навучання я перайшоў без жаднай труднасці, хаця савецкая навука была шмат наперадзе былой польскай".

Але спакой сям'і Алехнікаў быў парушаны ў канцы 1940 года, калі стала вядома, што ім трэба збірацца ў далёкую Сібір "на вываз". Тэрмінам быў прызначаны чэрвень 1941 года, пра што бацьку сям'і тайна паведаміў мясцовы актывіст Рыгор Літвінка. Вывазу перашкоджаў вайна. Ад вяртання гадоў дзяцінства засталіся

Алесь АЛЕХНІК з маці.

ўспаміны пра палонных, забойствы, пра бязмежную мужнасць, дабрыню і здрадніцтва, пра моцны дух і волю.

У маі 1944 года немцы пад прымусам загадалі Алехнікам пакінуць свой хутар і перабрацца ў Лахву. "...Шкада было пакідаць адданыя сваім сяброў, сабакі Мурзу і Галіка, якія што пару хвілін падбегалі да мяне сярод усёй мітусні й глядзелі проста ў вочы, як быццам пытаючыся: "Што ёсць?" Я супакойваў іх, як мог, аднак у глыбіні душы разумеў, што, магчыма, ніколі ўжо ня ўбачу верных сяброў майго дзяцінства... Калі мы, нагрузіўшы ў вазы ўсё, што магчыма, пачалі павольна ад'язджаць ад свайго роднага кутка, мае сабакі суправаджалі нас, але затрымаліся на мяжы хутара, селі, доўга глядзелі нам усьлед, а потым пабеглі назад да сваёй, ужо пустой хаты... Апошні раз я бачыў сваю родную хатку праз сьлякасьць з адлегласці прыблізна аднаго кілямэтра. І так пачалося маё доўгае вандраванне, якое закончылася маім прыездом на сталае жыццё ў Аўстралію ў 1950 годзе".

— Заканчэнне на 6-й стар.

*Апрацоўка архіва Алеся Алехніка, які і напісанне артыкула Ганны Запартыка, былі зроблены ў рамках і за сродкі праграмы "Супольная спадчына", зацверджанай Дзяржаўным камітэтам па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь. Гэтая праграма ажыццяўлялася ў 2001–2002 гадах у Скарынаўскім цэнтры па закліку Камітэта па архівах і справаходству пры Савеце Міністраў РБ.

Ганна ЗАПАРТЫКА (Мінск)

“... Усьведаміў сьвет пра Беларусь”

3 нагоды перадачы ў Мінск архіва Алеся Алехніка

— Пачатак на 5-й стар.

Напрыканцы вайны сям'я Алехнікаў трапіла ў лагер Ізармос пад Дынгольфігам. Пятнаццацігадовы юнак Алесь разам з бацькамі, сястрой Ганнай і братам Рыгорам сталі працаваць на заводзе “Людвіг Фюксэль”. “Я, будучы непаўналетнім, афіцыйна быў кваліфікаваны як “гільфарбайтэр” — “дапамагавы рабочы”, але рабіў тыя самыя работы, што і дарослыя. Мой рабочы нумар быў 141”. Такім чынам Алехнікі трапілі ў нямецкае рабства, перажылі жахі налётаў, расстрэлаў, прыніжэнняў. У 1945 годзе лагер Ізармос занялі амерыканцы. “З добрым амерыканскім харчаваннем я, будучы маладым, скоро пачаў фізічна папраўляцца і да жніўня 1945 года поўнасьцю ачуняў ад цяжкай нямецкай працы і недахопу ежы”. У жніўні 1945 года А.Алехнік пакідае сям'ю і едзе ў Мюнхен, дзе паступае на аўтамаханічныя курсы. Адначасова наведвае і каморніцкія курсы. У сярэдзіне 1946 года, скончыўшы курсы, вяртаецца да сям'і.

У 1949 годзе сям'я Алехнікаў пераязджае ў Аўстралію — спачатку сястра Ганна з мужам і сынам, пасля бацька і маці. Алесь атрымаў візу ў ЗША. Але ў Амерыку не паехаў, вырашыў быць разам з роднымі. 28 снежня 1950 года А.Алехнік упершыню ступіў на зямлю Аўстраліі. Па прыездзе туды два гады працаваў на будаўніцтве гідраэлектрастанцыі ў Снежных гарах, ля горада Кума. У гэты ж час наладзіў сувязь з аўстралійскім бюро ў Канберы YMCA/YWCA (Хрысціянскае аб'яднанне маладых мужчын/жанчын). Упэўненасць у сваім прадвызначэнні на беларускую справу прывяла А. Алехніка да ідэі стварэння грамадскай арганізацыі беларусаў у Аўстраліі. “Яшчэ з Снежных гараў я напісаў сп. Зую, што пераязджаю на сталае жыхарства ў Сідней. Ведаючы пра дзень майго прыезду, сп.Зуі склікаў паседжанне “актыву”, на якім мяне адразу абралі “сакратаром” і галоўным беларускім прадстаўніком. І з гэтага пачалася мая праца ў справе пашырэння веды, што ў Сіднеі ёсць беларусы, і ўсьведамлення Аўстраліі пра Беларусь, пра змаганьне беларусаў за незалежнасць”. Так, дзякуючы яго намаганням, у 1953 годзе паўстала Беларускае аб'яднанне Аўстраліі (БАА).

У той жа час пад рэдакцыяй А. Алехніка пачаў выходзіць беларускі часопіс “Новае жыццё”, не без яго актыўнага ўдзелу арганізаваўся беларускі мяшаны хор, святкаваліся гістарычныя даты, адзначаліся народныя святы. Ад імя БАА ён увайшоў у дарядчы камітэт Ліберальнай партыі Аўстраліі, браў удзел у Асацыяцыі па справах Аб'яднаных Нацый, Грамадзянскай канвенцыі ў Канберы і інш. Ад пачатку арганізацыі і на працягу доўгіх гадоў займае пасаду генеральнага сакратара Беларускага аб'яднання Аўстраліі. Мае вялікую колькасць карэспандэнтаў у Рэспубліцы Беларусь і ва ўсім свеце.

Прыватны архіў Алеся Алехніка — гэта дакументаванае ад-

люстраванне яго жыцця і дзейнасці, а таксама эпохі, удзельнікам і стваральнікам якой ён быў. Яго архіўны фонд мае некалькі тысяч дакументаў. Вопіс гэтага фонду ўключае наступныя раздзелы:

1. Рукапісы А.Алехніка.
2. Лісты ў WAKL і яго рэгіянальныя аддзяленні.
3. Лісты ў АРАКЛ і яго рэгіянальныя аддзяленні.
4. Лісты ў АБН.
5. Лісты ў міжнародныя грамадскія арганізацыі.
6. Лісты ў рэгіянальныя аддзяленні міжнародных арганізацый у Аўстраліі.
7. Лісты прэм'ер-міністра Аўстраліі, ва ўрадавыя ўстановы, палітычныя партыі Аўстраліі.
8. Лісты ў нацыянальныя суполкі Аўстраліі.
9. Лісты ў адміністрацыйныя ўстановы штата Новы Паўднёвы Уэльс (НПУ), муніцыпальныя ўстановы Сіднея, Фэйрфілда і інш.
10. Лісты прэзідэнтам краін свету.
11. Лісты паслам краін свету ў Аўстраліі, генеральным консулам.
12. Лісты дзеячам міжнароднага руху і інш. у краінах свету і Аўстраліі.
13. Лісты ў рэдакцыі беларускіх газет, часопісаў і інш.
14. Лісты дзеячам беларускай эміграцыі.
15. Лісты дзеячам Рэспублікі Беларусь.

Лісты да А.Алехніка

16. Лісты ад родных.
17. Лісты дзеячаў беларускай эміграцыі.
18. Лісты дзеячаў міжнароднага руху.
19. Лісты грамадскіх устаноў Рэспублікі Беларусь.
20. Лісты дзеячаў Рэспублікі Беларусь.
21. Лісты беларускіх дзеячаў Літвы, Польшчы, Расіі, Эстоніі.

Дакументы аб грамадскай і культурніцкай дзейнасці А.Алехніка

22. Дакументы часопіса “Новае жыццё” пад рэдакцыяй А. Алехніка.
23. Дакументы БВФ.
24. Дакументы аб удзеле А. Алехніка ў канферэнцыі WAKL/АРАКЛ.
25. Дакументы аб дзейнасці ў БВФ. 1966 — 1983 гады.
26. Дакументы Беларускага аб'яднання Аўстраліі.
27. Дакументы аб дзейнасці А.Алехніка ў Беларускай аб'яднанні Аўстраліі. 1954—1999 гады.
28. Дакументы да біяграфіі А.Алехніка
29. Дакументы бацькоў і брата.
30. Дакументы пра А.Алехніка.
31. Дакументы аб жыцці беларускай эміграцыі, сабраныя А. Алехнікам.
32. Дакументы аб міжнародным руху, сабраныя А.Алехнікам.
33. Дакументы пра Беларусь, сабраныя А.Алехнікам
34. Фатаграфіі.

Актыўная грамадска-палітычная і культурніцкая дзейнасць А. Алехніка вымагала падрыхтоўкі мноства дакладаў, публікацый, рэзалюцый, рэцэнзій і інш. Пра гэта сведчаць і дакументы яго архіва. Да гэтай часткі архіва адносяцца яго нарыс пра Беларусь і ва ўсім свеце.

фэрэнцыі, у якіх браў удзел аўтар, адкрытыя лісты ў газеты “Пагоня”, “Звязда”, “Свабода” і інш., што напісаны і апублікаваны ў 1990—1995 гады.

Самую вялікую частку архіва складае перапіска за 1950—1990-я гады. Яна з'яўляецца багатай крыніцай па гісторыі многіх міжнародных арганізацый, Беларускага аб'яднання Аўстраліі, беларускай паваеннай эміграцыі, беларускай прысутнасці ў свеце. Да таго ў архіве А.Алехніка адклалася перапіска з грамадзянамі Беларусі, якія прасілі ў яго падтрымкі і дапамогі.

Актыўная перапіска ішла і з рэгіянальнымі аддзяленнямі розных міжнародных арганізацый у Аўстраліі, а таксама нацыянальнымі суполкамі Аўстраліі: украінскай, балгарскай, славацкай, харвацкай і інш.; адміністрацыйнымі ўстановамі Новага Паўднёвага Уэльса, муніцыпальнымі ўстановамі Сіднея і Фэйрфілда. Арганізацыйная праца змушала звяртацца і да прэм'ер-міністра Аўстраліі, ва ўрадавыя і іншыя ўстановы. Багатым па колькасці і па зместу застаецца ліставанне А.Алехніка з дзеячамі беларускай эміграцыі ва ўсім свеце.

Папяр 1991 года ў А.Алехніка з'явілася магчымасць ліставання і з дзеячамі Рэспублікі Беларусь. Сведчаннем таму яго перапіска з В.Кебічам, П.Краўчанкам, А.Баркоўскім, У.Бэкішам, С.Запрудскім, М.Казлоўскім, А.Мальдзісам, В.Трыгубовіч і інш. Цікавай часткай перапіскі А.Алехніка з'яўляюцца і яго лісты да прэзідэнтаў, прэм'ер-міністраў, кангрэсменаў розных краін свету, на якія ён у большасці выпадкаў атрымліваў адказы.

Акрамя ўсяго, у архіве А.Алехніка ёсць вялікая колькасць фотаздымкаў, якія адлюстроўваюць многія моманты яго жыцця, так і яго сям'і, акружэння. Адзін са здымкаў публікуецца.

Так у некалькіх тысячах дакументаў адлюстравана пяцідзесяцігадовая грамадская праца А.Алехніка, яго жыццё і жыццё яго сям'і, гісторыя міжнароднага пасляваеннага руху, дзейнасць беларускай эміграцыі.

Ад нас адышлі

Прафесар

Аляксандр Мыльнікаў

Аляксандр Сяргеевіч Мыльнікаў нарадзіўся 24 жніўня 1929 года ў Ленінградзе. З 1973 года і да апошняга дня ён працаваў у Інстытуце этнаграфіі імя Міклухі-Маклая Расійскай акадэміі навук, у тым ліку ў 1992—1997 гадах дырэктарам славунай Кунсткамеры.

Больш за дваццаць навуковых артыкулаў Аляксандр Мыльнікаў прысвяціў Францыску Скарыне, асабліва пражскаму перыяду яго дзейнасці. Калі ж браць беларускую культуру ў яе суцэльнасці, то тут хіба не меншае значэнне, чым даследчыцкая праца, мела арганізатарская дзейнасць Аляксандра Сяргеевіча. Ад самага пачатку Пецярбургскай асацыяцыі беларусістаў (1991) ён стаў яе старшынёй, нязменна знаходзіўся на гэтай пасадзе. Большасць штогадовых канферэнцый “Санкт-Пецярбург і беларуская культура” прайшлі пад яго старшынствам, і ў навуковы ўзровень імят у чым вызначала ат-

Расія

У Маскве пачыла свет кніга “Літаратурная класіка ў дыялогу культуры”. У яе ўвайшлі матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай 120-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, якая адбылася ў Інстытуце сусветнай літаратуры Расійскай акадэміі навук 23 кастрычніка мінулага года. Акрамя названага інстытута яе арганізатарамі выступілі Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Маскоўскае рэгіянальнае аб'яднанне Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. Адказны рэдактар — адзін з яе сяброў доктар філалагічных навук Аляксей Каўка (Масква).

Кніга пачынаецца з публікацыі “Янка Купала, Якуб Колас і Сярэбраны век” Уладзіміра Гніламедава, “Класіка ў кантэксце і тэксце нацыянальнай літаратуры (функцыянальны дыскурсы)” Ніны Над'ярных і “Якуб Колас і еўрапейская эпічная традыцыя” Міхася Тычыны. У новых, часам нечаканых ракурсах творчасць нашых класікаў паўстае ў артыкулах “Аўтарскі загаловак Янкі Купалы — знак нацыянальнай культуры” Ады Калганавай, “Міхалі Ісакоўскі — перакладчык твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа” Віля Ганіева, “Янка Купала і Якуб Колас: асаблівасці сімвалатворчасці” Ірыны Шаўляковай-Барзенка, “Слова пра паход Ігаравы” ў перакладах Янкі Купалы: праблема метаду, жанру і сэнсу” Любові Ляўшун, “Метафара — мова душы (паводле пазмы Я.Коласа “Сымон-музыка” Таццяны Шамякінай і іншых.

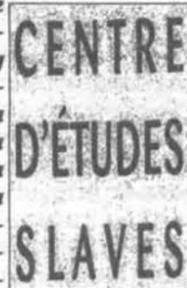
У Інстытуце сусветнай літаратуры працуюць многія вядомыя спецыялісты па кампаратывістыцы. Гэта дазволіла некаторым аўтарам асвятліць спадчыну Купалы і Коласа ў тыпалагічным і параўнальных планах (“Паэзія Беларусі і Паўночнага Каўказа. Параўнальны ракурс” Святланы Алевай, “Архетыпы “ачагу”, “агню” і “каменю” ў творчасці Б.Шынкуба, Якуба Коласа, Янкі Купалы і К.Ку-

ліева”) Вячаслава Бігуа, “Карнавальны хранатоп у беларускай класіцы і ў літаратуры рускай эміграцыі” Лолы Званаровай.

Акрамя маскоўскіх і мінскіх літаратуразнаўцаў, у канферэнцыі прынялі ўдзел беларусісты з Пецярэвадска (Наталля Прушынская, дачка беларускага празаіка Андрэя Мрыя), Познані (Багуслаў Зялінскі), Смаленска (Аксана Леўчанка).

Францыя

Выйшаў першы нумар квартальніка “Lettre” Цэнтра славістычных даследаванняў Універсітэта Парыж — Сарбона (Парыж — VI), у якім сістэматычна паведамляецца пра выхад новых кніг на славістыцы, у тым ліку на беларусказнаўству, а таксама пра навуковыя форумны, на якіх закранаецца беларуская тэматыка.

У апошнім нумары бюлетэня ёсць падрабязная бібліяграфічная інфармацыя пра даведнік “Беларускія слоўнікі й энцыклапедыі”, падрыхтаваны Вітаўтам Кіпелем і Зміцерам Саўкам і выдадзены Беларускай інстытутам навуцы і мастацтва ў Нью-Йорку. Гаворыцца, што ў Парыжы ў французскім перакладзе Уладзіміра Бераловіча выдадзены “Цынкавыя хлопчыкі” Святланы Алексіевіч, кніга Якуба Кагана і Давіда Когена пра разгром у час акупацыі Беларусі партызанскага атрада пад камандаваннем Бельскага, успаміны Іосіфа Кушалевіча пра сваю вандроўку з гэта ў Лідзе ў атрад французскіх “макі”, а адтуль — у карагандзінскі гулаг. Ян Рышар там жа апублікаваў манаграфію “Беларусь: гістарычная геаграфія” (Парыж — Будапешт — Турын, 2002).

Адзначаецца, што ў Бірмінгеме (Вялікабрытанія) выйшла кніга прафесара Арнольда Макміліна “Беларуская літаратура дыяспары” (на англійскай мове).

У выданні паведамляецца, што на адной з канферэнцый русістаў у Парыжы будзе заслуханы даклад Клары Ле Фол аб развіцці камедыйнага жанру ў беларускай драматургіі.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

масфера ўніклівых спрэчак, дыскусій і абмеркаванняў, арганізаваных А.Мыльнікавым. Разам з дырэктарам Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі Уладзімірам Зайцавым ён увайшоў у склад рэдакцыі новастворанага пецярбургскага выдання па беларусістыцы “Беларускі зборнік”, на яго ж старонках прапанаваў чытачам вынікі сваіх этнакультурных даследаванняў.

У асабістых кантактах Аляксандр Сяргеевіч Мыльнікаў быў перш за ўсё ўвасабленнем пецярбургскага інтэлігента — добраазчлівага, мяккага і зайсёды творчага, а ўжо потым — кіраўніком вялікіх навуковых калектываў, членам Навуковай рады па гісторыі сусветнай культуры РАН, акадэмікам Акадэміі гуманітарных навук, членам Саюза пісьменнікаў...

З лютага 2003 года вучонага не стала. Імя і працы яго засталіся гісторыяй. На карысць сусветнай культуры і яе частачкі — культуры беларускай — застаюцца працаваць яго вучні.

Мікалай НІКАЛАЕЎ.
Санкт-Пецярбург, Расія.

Раіса БАРАВІКОВА

Аўтограф ад Спілберга

Божа, як заснуць? Як заснуць? Гэты бялітасна спякотны чэрвень, душны вечар і Вася пад балконам. Сусед Вася. Нашыя кватэры знаходзяцца на адным паверсе. Ну чаго ён крычыць? Што, каму ён даказвае? "Закадзіраваны на ўсё жыццё! Вось тут... у паперцы напісана. А я п'ю. І піць буду! — усё гэта я чую праз расчыненае акно. — Ну, куды ж вы, Сенецька-а? Сенецька, куды ж вы?!" — крычыць Вася. І мне ўсё зразумела.

Вася, які ўжо быў на добрым падп'ітку, гэта чулася ў ягоным голасе, паказваў сваю паперку яшчэ аднаму майму суседу, які жыў на паверх ніжэй, — Сенецьку. І дарэмна. Таму што Сенецьку, як гаворыцца, да фені Вася і ягоная паперка. Сусед Сенецька думае пра сваё: як гэта захаваць бадзёрнасць духу як мага далей, каб не спаць. Зусім не спаць. Таму што Сенецьку палохаюць ягоныя сны. А мне баліць сэрца, у мяне кепскі настрой і ў мяне ўсё наадварот, не гэтак, як у суседа Сенецькі. Я хачу заснуць, і мне не спіцца. Бедны Вася! Бедны Вася! Невядома, як і чаму ён стаў героем майго апавядання "Санаторый смерці". І Сенецька таксама мой герой, які так трапіна ўкруціўся ў апавяданне "Сенні стомленага Сенецькі".

І вось тут цікавы момант. Ужо некалькі тыдняў на маім пісьмовым стала ляжыць ліст ад нейкай невядомай мне чытачкі, дзе яна пытаецца: "А чаму гэта назвы многіх вядомых апавяданняў пачынаюцца з літары "С"? Што гэта такое: творчая задума ці выпадковасць?" Сапраўды, што гэта такое? Я не ведаю, што ёй адказаць. У мяне ёсць апавяданні, якія я ўжо назвала вышэй, а таксама "Сіні сандалет", "Снег сыходзіць", "Сажалка Соні"... Але я добра ведаю, што задумваліся іншыя: "Кватэра базавых святанняў", "Вока Сусвету", "Каб не каханка Лагуцкага", "Спадарыня "БМВ"... У думках ужо вылісаны былі сюжэты, але на паперу леглі менавіта гэтыя, з пачатковымі літарамі "С" у назвах. І я не знаходжу тлумачэння, адкуль што з'явілася. Чаму менавіта яны?! Хаця... Я помню, калі гэта здарылася. У які момант пачалі з'яўляцца гэтыя дзіўныя назвы.

Адварочваюся ад сцяны, і адразу позірк упіраецца ў кніжную паліцу. Я не хачу туды глядзець, а гляджу. Там, за шклом, на паштоўцы з ілюстрацыяй "Летняя вечара на Біч" Петэра Севярына Кроера размашыцца аўтограф. "Стывен Спілберг!" Але гэта я ведаю, што там распісаўся Стывен Спілберг. А для таго, хто не ведае, — проста дзве літары "С", адно што англійская, за якімі штосьці невыразна ўспінае. З гэтага аўтографа ўсё і пачалося...

Тады таксама было лета. Цёплае навалнічае лета ў Чыкага. Я гасцюю ў стрыечнай сястры Джойс і ў свайго дзядзькі Сашы. Каб пабачыцца са мной, з Лос-Анджэлеса разам з мужам Эрыкам прыехала Таня. Яна таксама мая стрыечная сястра. А Эрык — славуцася, кінаакцёр, які здымаецца ў Галівудзе. Млосны вечар. Сядзім у гасцёўні вялікага дома Джойс: родныя і стрыечныя, а лепш, як гаворыць дзядзька Саша, "усім прозвішчам". Да мяне пады-

наёмлілася з такім жа сямідзесяцігадовым, як і сама, хворым на сухоты. І выйшла за гэтага хворага замуж. У жыцці можа быць і такое. Але той хворы большую палову свайго жыцця прабываў у розных калоніях ды камерах папярэдняга зняволення. Толькі ж Васеву бабулю гэта не спалохала. Ёй хацелася шчасця. Звычайнага жаночага шчасця. І яна вярнулася з дыспансера разам з гэтым дзедам у сваю законную двухпакаёвую кватэру.

Як яны жылі, што там адбывалася ў вялікай сям'і суседзяў, ніхто не ведае. Яны раптоўна замкнуліся ў сабе. Але неўзабаве не стала Васевых бацькоў, а потым памерла і сама бабуля. Ну а маладзенькая Васева жонка з маленькім сынам некуды з'ехала. І Вася застаўся адзін, дакладней, адзін на адзін з гэтым... Не ведаю, як і сказаць, бо яго ніхто ніколі не бачыў, не размаўляў з ім, адно чулі ад Васевай бабулі, якая часам любіла сядзець на лавачцы ля пад'езда: "Пайду, мой ужо напэўна, злуецца. Трэба гатаваць абед. Мой прывык, каб роўна ў дзве гадзіны на стала стаяў суп. А я яму яшчэ і скварачку строю". Цяпер, мабыць, гэтую скварачку строіць Вася. Мне яго шкада. Бедны Вася! Але як даймаюць гэтыя ягоныя п'яныя ўсхліпы! Дзякуй Богу, ёсць коўдра.

Яшчэ паспяваю падумаць, што трэба было б усё-ткі штосьці напісаць маёй чытачцы і, далібог жа, засынаю...

— Дазвольце-дазвольце!.. Вы ўжо другі раз з'яўляецеся сюды! Я ж вам сказаў, вы не той тып жанчыны, які мне патрэбен!

— Містэр Спілберг, але я не на конт здымкаў! Я не хачу здымацца ў кіно. Я атрымала ваш аўтограф... Вы не памятаеце? З таго моманту гэта і пачалося, усё перавярнулася ў маёй творчасці... Я пішу не тое, што мне хочацца.

— Нічым не магу дапамагчы! — разводзіць рукамі Спілберг і на імгненне задумваецца. — Аўтограф? Я шмат каму даю аўтографы.

— Гэты ў вас прасіла Таня... Таня Айдлі Для мяне.

— Магчыма. — Спілберг падумаў і дадаў: — Я ўжо спазніўся. У мяне дамоўленасць з Хары...

— Хочаце сказаць з Харысанам Фордам, ага-а?! Ну і няхай пачакае Форд. Я глядзела "Храм лёсу" і ўсё астатняе... Але вашыя ініцыялы... Вашыя два "С", яны ўплываюць на назвы маіх апавяданняў. Што гэта можа быць? Энергія вашага таленту ці штось іншае? Вы нейкім чынам уздзеінічаеце на мяне, скоўваеце маю ўласную творчую фантазію.

— Глупства! — кідае Спілберг, і раптам у ягоным позірку з'яўляецца цікавасць. — Чаму вас не арыштавалі? Няўжо вас не спыніў ніводзін паліцэйскі? Вы разгультваеце па Лос-Анджэлесе ў гэтым турэцкім вырабе амаль голая... Ці вы на аўтамабілі? Тады дзе прыпаркаваліся? Я не чуў, каб сюды пад'язджаў аўтамабіль!

На мне сапраўды начная кашуля турэцкай вытворчасці, купленая на мінскім стадыёне "Дынама", але як гэта я разгультваю?! І які можа быць аўтамабіль?!

— Містэр Спілберг... Вы чагосьці не разумееце. Я не разгультваю па Лос-Анджэлесе. Я сплю ў Мінску, у свайой кватэры на праспекце імя газеты "Известия". Ага-а, газеты... Вам не смешна, што хтосьці мой спальны праспект назваў газетай? — Я зрэдку чытаю "Moscow News", — хутка адказвае Спілберг. — Ваша газета мяне не цікавіць. Ды прыкрыіцеся вы, нарэшце! У крэсле плед... Я не магу глядзець на вашыя голыя ногі. Яны ў жахлівых дрыжыках...

— Заканчэнне будзе.

зваротная сувязь

УКРАІНА. ФЕАДОСІЯ

УШАНАВАЛІ ВЕТЭРАНАЎ

Сябры беларускага аб'яднання Феадосіі (Крым) стварылі добрую традыцыю ўшаноўваць ветэранаў. На гэты раз у святочна ўпрыгожанай зале Дома афіцэраў флоту сабраліся прадстаўнікі розных нацыянальнасцей, якія маюць дачыненне да Беларусі. Старшыня аб'яднання Віктар Фаміч цёпла павітаваў усіх юбіляраў. Іх было шэсць чалавек: Васіль Мядзведзеў, Дзмітрый Жарнасек, Герольд Плаўскі, Фаіна Жарнасек, Тамара Мацвіенка, Іван Налівайка.

З цікавасцю і ўвагай прысутныя слухалі расказ аб жыцці І. Налівайкі (на здымку), старэйшага ўдзельніка аб'яднання. Нарадзіўся Іван Уладзіміравіч у сяле Смык Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці. Быў старэйшым у шматдзетнай сям'і. У 1940 годзе паступіў у Сталінградскі механічны інстытут. У 1941 годзе ў сувязі з прызывам у армію паступіў у Вышэйшае марское вучылішча ў Ленінградзе. Ваяваў. У кастрычніку 1943 года пры ўзяцці "языка" быў паранены. Напрыканцы 1944 года вярнуўся ў вучылішча, якое скончыў у 1949-м.

Служыў на Паўночным флоце, потым працаваў у Феадосіі, на заводзе "Море". Пасля службы наш зямляк застаўся жыць на крымскай зямлі.

Юбіляры атрымалі сціплыя падарункі і ўвагу прысутных. Павітання ад І. Налівайкі.

ЛАТВІЯ. РЫГА

КАШТОЎНАСЦІ АЛЯКСАНДРА ЖАЛЕЙКІ

Аляксандр Жалейка нарадзіўся 11 лютага 1928 года ў горадзе Мінску ў сям'і патамных дваран (прашчур — мінскі генерал-губернатар князь Алявінскі). Цяпер жыве ў Рызе. Свой першы верш напісаў у трынаццаці гадоў.

У 1973 годзе ў Латвіі выйшла першая кніга Аляксандра Жалейкі — "Боле ценная, чем жизнь". Другая яго кніга "Кто жить в радостях желает" выдадзена ў 1991 годзе. Крыху пазней выдавецтва "Авотс" выпусціла зборнік песень, у якім сярод іншых аўтараў публікуюцца і песні на вершы Аляксандра Жалейкі. Затым у выдавецтве "Звайгзне" выйшаў асобны зборнік песень на вершы А. Жалейкі.

Другую групу інваліднасці Аляксандр Жалейка атрымаў, дзейнічаючы ў экстрэмальных сітуацыях па выратаванні жыцця людзей.

У пісьме ў рэдакцыю Аляксандр Жалейка выказаў асабістую просьбу: "Можна газета дапаможа атрымаць звесткі пра майго прашчур, мінскага генерал-губернатара князя Алявінскага?"

Аляксандр ЖАЛЕЙКА

ВДАЛИ ОТ РОДИНЫ

Березы лист, что ветерок
Издали примчал,
У Амазонки одинок,
Как я, нашел причал.

Журчит чужой страны река.
И чудится мне вдру:
От Свислочи издали
Мне руку тянет друг.

И больно сердце жмет тоска,
Рыдает и кричит,
Что где-то есть своя река,
Родной поток журчит.

И чудится, как в дивном сне,
Что тот листок сухой
Так нежно щеку гладит мне
Родной страны рукой.

Березы лист, что ветерок
Издали примчал,
У Амазонки одинок,
Как я, нашел причал.

ОЖИДАНИЕ

Вновь вечер, Свислочь, Минск —
прошедшей жизни вежа.
И над рекою мост кого-то
снова ждет.

ншаваў ветэранаў адмірал у адстаўцы Анатоль Сіткоў і падарыў землякам песню "Рэчыцкую лірычную", якую выканаў разам з жонкай Валянцінай.

У нашай суполцы раскрылася шмат талентаў: Герольд Плаўскі добра выконвае беларускія, рускія песні, цудоўна спяваюць Ганна Лазарава, Вера Мясоева, Валя Вінаградава.

Гасцямі нашай вечарыны былі прадстаўнікі рускай абшчыны на чале са старшынёй Генадзем Піляевым; члены яўрэйскай абшчыны Ганна Грынчак, Раіса Халопавы, Лада Увядзенская, Генадзь Ганчароў. Рыгор Галаўко, Нэлі Піляева, Тамара Мацвіенка частавалі прысутных смачнымі гарачымі беларускімі "калдунамі". Вечарам усё засталася задаволены.

Сафія ГАЛАЎКО,

член савета беларускага таварыства.

Я тоже жду, зову, но
трепетное эхо

То лирой прозвучит,
то в волнах пропадет.
Уходит ввысь небес мечта
дымком коварным,

Терзая мысль мою и неба
синеву.

И падает назад виденьем
лучезарным

Сомнений и надежд и
счастья наяву.

О, времени река! Назад не
возвратится

Катящаяся вдаль заветная
волна.

Процальной встречи мост!

Нам только будут сниться
Далекий тот февраль, тот
вечер и она.

Но мы готовы ждать.
Мы будем ждать тот вечер,
Неповторимый тот и
незабвенный час.

Последнюю,
одну-единственную встречу,
Что заставляет жить
в далеком прошлом нас.

вандроўка з яўгенам казюлем

А гаворка пойдзе пра так званы Верхні горад беларускай сталіцы. Мяркую, многія ведаюць, што ў кожным больш-менш прыстойным горадзе існуе раён, якому лёсам наканаваны асаблівы статус. Згадайце: у Варшаве — Старэ място, у Празе — Вышэград... А ў Мінску — Верхні горад. Агульнае для ўсіх — іх гістарычная значнасць.

Верхні горад як адміністрацыйны, культурны і гандлёвы цэнтр склаўся ў XVI—XVII стагоддзях. Сёння гэта плошча Свабоды (былая Саборная) з прылеглымі да яе вуліцамі. Сваю назву плошча атрымала дзякуючы шэрагу цэркваў і касцёлаў, якія размясціліся вакол яе. Катэдральны каталіцкі касцёл, Свята-Духаўская царква, кафедральны Петрапаўлаўскі сабор, Дамініканскі кляштар і касцёл, Бернардынскі жаночы кляштар з касцёлам — усе гэтыя пабудовы стваралі маляўнічую панараму Верхняга горада.

Стагоддзямі гэтая панарама амаль не змяняла свайго аблічча. Зніклі дробныя пабудовы, і толькі час ад часу ў сярэднявечным настроі Верхняга горада з'яўляліся рысы тэхнічнага прагрэсу. У дробны перастук колаў конных экіпажаў на брукаваных вуліцах у 1892 годзе дадалася рыпенне вагонаў конна-железнай дарогі — так званай "конкі".

Ад Захар'еўскай вуліцы (сёння — праспект Ф.Скарыны) яна перасякала Саборную плошчу і па Манастырская, пад ухіл, спускалася да драўлянага моста праз Свіслач і далей — па Аляксандраўскай (Багдановіча). Толькі ў 1929 годзе яе змяніў электрычны трамвай.

Шматлікія войны і розныя палітычныя сітуацыі нанеслі Верхняму гораду непапраўны ўрон. Асабліва пастараліся рэвалюцыйныя ўлады. Яны пачалі з таго, што адабралі гістарычныя назвы вуліц і плошчаў Верхняга горада. Зніклі Манастырская і Храшчэнская, Петрапаўлаўская і Койданаўская вуліцы. З'явіліся Герцэна,

Інтэрнацыянальная, Энгельса, Рэвалюцыйная... Саборная плошча стала плошчай Свабоды. Бог з ім, з назвамі — іх ніколі не позна аднавіць. А вось тое, што зруйнавана, — страчана назаўсёды. Ужо ніколі мы не палюбуемся прыгажосцю Дамініканскага касцёла — аднаго з самых ранніх мураваных будынкаў старога Мінска (1606—1615). Яго знеслі ўжо на маёй памяці, недзе каля 1950 года. Зышла ў нябыт уніяцкая Свята-Духаўская царква (1616). Надзвычайнага характа

ТАЯМНІЦЫ ВЕРХНЯГА ГОРАДА

НА КАЛЕНДАРЫ — ВЯСНА. А НА САМАЙ СПРАВЕ ЗІМА І НЕ ДУМАЕ АДСТУПАЦЬ. НЕ-НЕ, ДЫ І ПАДСЫПЛЕ СНЕГУ І ЎХОПІЦЬ ЗА ВУШЫ СЦЮДЗЁНАЮ РУКОЮ. НЕ САМАЯ ЛЕПШАЯ ПАРА ДЛЯ ВАНДРОЎКІ, АЛЕ Ж, ДЗЯКУЙ БОГУ, ДАРОГА НЕ ДАЛЬНЯЯ. ТАКІМ ЧЫНАМ, ЗАПРАШАЮ ВАС, ШАНОЎНЫЯ ЧЫТАЧЫ, ПРАГУЛЯЦЦА РАЗАМ ПА ВЕРХНІМ ГОРАДЗЕ.

будынак з жывапісам па фасаду быў узорам мінскай архітэктурнай традыцыі. У тым жа 1950 годзе знікла пяцірусная гадзіннікавая вежа — помнік барока 1750 года і знішчаны фасад Катэдральнага касцёла (1709). Гэта пералік па вялікім рахунку. А колькі яшчэ гістарычных "дробязей" адышло ў нябыт! Цяжка паверыць, але ў 70-я гады мінулага стагоддзя існавала рэальная пагроза поўнага знішчэння Верхняга горада: чыноўнікі ад архітэктурны прапанавалі ўсё знесці і пабудаваць чарговы безаблічны "горад-сад". Верхняму гораду пашчасціла: яго адстаялі, і нават узяла пад ахову дзяржава.

У мяне да гэтых мясцін свае асабістыя адносіны. Быў час, калі ведаў тут кожны завулак, патаемныя хады і пераходы. Сюды збягаў з сябрамі пагуляць у "вайну". Таўшчэзныя сцены дамоў, каваныя паржавелья вароты, падслепаватыя акенцы, гулкае рэха галасоў пад скляпеннямі пераходаў — усё стварала ўяўленне старажытнай крэпасці, абаронцамі якой мы сябе ўяўлялі. Пазней мне давялося тут працаваць у будынку на былой Храшчэнскай вуліцы (Інтэрнацыянальнай). Ён быў адзіным у старым Мінску домам XVIII стагоддзя ў стылі ампір (яго зруйнавалі, калі рыхтавалі будаўнічую пляцоўку пад Палац Рэспублікі).

Адсколь у вольны час адпраўляўся ў двары майго дзяцінства. Гэта быў нейкі свой адмежаваны ад астатняга горада свет. У дварах паміж старымі і нейкімі крывымі дрэвамі рознакаляровымі ветразямі паласкалася на ветры бялізна. Пад ёю, у пяску, дзеці гулялі з цацкамі-ламачынамі, якія былі ўдвая старэйшыя

за сваіх уладароў. А на лаўках ля сцяны грэліся на сонейку старыя. Калі дазваляў час, можна было прысець побач і, дай Бог цярпення, выслухаць чарговую гісторыю жыцця, якую суседзі ўжо ведалі, як "Ойча наш". У прыцемках двары выміралі, зніклі з вачэй абы-як працягнутыя на слупах электрычныя праводы, і, здавалася, па брукаваных вуліцах крочаць прывіды старога горада.

Час ад часу ў грамадстве ўзнікала пытанні пра лёс Верхняга горада, яго рэстаўрацыю. Менавіта рэстаўрацыю, якая прадугледжвае дакладнае захаванне гістарычных рысаў і асаблівасцей будынкаў. Неабходных сродкаў дзяржава не знайшла, і было створана акцыянернае таварыства "Стары Менск", якое распачало рэканструкцыю Верхняга горада. Значная частка работ ужо выканана.

І вось я зноў хаджу як быццам па тых самых мясцінах. Дваякае адчуванне... Акуратныя калісьці жылыя дамкі прыстаса-

ваны пад офісы разнастайных фірм і пасольстваў, у былым доме масонаў размясціўся Дзяржаўны музей гісторыі тэатра і музыкі, а ў доме вядомага мастака Валянціна Ваньковіча — філіял Нацыянальнага мастацкага музея. Зноў радуець вока стройныя вежы Катэдральнага касцёла.

Але ж нешта не так... Старую брукаўку вуліц замянілі сучасныя дарожныя матэрыялы, здаюцца мёртвымі вокны за жалюзі, сцены абляпілі скрыні кандыцыянераў, дахі ашчэрыліся талеркамі тэлевізійных антэн. І я зразумеў тое, чаго, відаць, не зразумець турыстам, якія прыйдуць сюды: разам з абшарпанасцю сцен, з перакошанымі хляўкамі і пацёртымі прыступкамі нязграбных лесвіц знік той непаўторны дух, тая атмосфера, якая вабіла і сагрывала.

Трохі сумнай аказалася вандроўка па Верхнім горадзе пад уплывам асабістых успамінаў. Але ж я нараўна гэтай часцінкі нашай гісторыі. І ніколі не знікнуць з нашай памяці імёны славетных землякоў, чый лёс быў звязаны з Верхнім горадам. Гэта кампазітары Станіслаў Маюшка і Ігнат Крыжаноўскі, музыкант-віртуоз Пётра Карафакорбут, мастакі Ян Дамель і Валянцін Ваньковіч, паэты Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, Уладзіслаў Сыракомля і Янка Лучына, пісьменнік Ядвігін Ш. — пералік можна працягваць бясконца. У гэтым галоўная каштоўнасць Верхняга горада. Бо не месца ўпрыгожвае чалавека, а чалавек — месца.

НА ЗДЫМКАХ: від на царкву Святога Духа і Катэдральны касцёл з Траецкага завулка (малянак Я.Драздовіча 1919 года); помнік Максіму ГАРЭЦКАМУ ў пачатку былой Койданаўскай вуліцы; Катэдральны касцёл; у былым доме масонаў зараз музей гісторыі тэатра і музыкі; унутраны дворык будынка на былой Мала-Манастырская вуліцы; у будынку былога Базыліянскага жаночага кляштара (1650) зараз знаходзіцца музычная школа; дом В.Ваньковіча.

Фота аўтара.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
У ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://goias.promedia.by>

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне №81. Падпісны індекс у Беларусі 63854. Тыраж 2 038 экз. Заказ 1490. Падпісана да друку 18. 3. 2003 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрэсавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).